

ไม้ดอกไม้ประดับ ในหุบเขาล้านนา

ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

2551

ISBN : 978-974-8144-91-7

ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 750 เล่ม ปี 2551

ISBN : 978-974-8144-91-7

จัดทำและเผยแพร่โดย

ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สงวนลิขสิทธิ์

ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ติดต่อ

ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

เลขที่ 133 ถนนเทศบาล 3 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000

โทรศัพท์ : 0-7322-7151-16 ต่อ 1028

โทรสาร : 0-7322-7128

E-mail : Bio_yru@hotmail.com

Website : www.yru.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท เอสพรินท์ (2004) จำกัด โทรศัพท์ 0-7325-5555

ไม้ดอกไม้ประดับ ในภูเขาป่าเขา

ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

เดพระองค์ทรงพระกรุณา

๑๑๖ วัน
จากวันแม่...ถึง...วันพ่อ

จากวันแม่...ถึง...วันพ่อ ๑๑๖ วัน สร้างสามัคคี

โครงการ “จากวันแม่ถึงวันพ่อ 116 วัน สร้างสามัคคี” ได้รับพระราชทานพระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมกล่าววสตุติเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ล้นเกล้าฯ ของชาวไทยทั้งสองพระองค์ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ ทรงตรากตรำพระวรกาย ล้วนเป็นไปเพื่อความอยู่ดีมีสุขและบังเกิดความร่มเย็นเกษมสันต์แก่ทวยราษฎร์โดยทั่วหน้า ทรงอุทิศพระองค์เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติและประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง โอกาสนี้ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ ได้จัดทำหนังสือไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา ได้ร่วมน้อมรับและประกาศความสมานฉันท์ และน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายพระพรชัยมงคล ด้วยความจงรักภักดี เบื้องหน้าพระบรมสาทิสลักษณ์ ภายใต้แนวคิดของการดำเนินงานอย่างไม่ฟุ่มเฟือย โอกาสนี้ได้ร่วมต้อนรับโครงการ “จากวันแม่ถึงวันพ่อ 116 วัน สร้างสามัคคี” โดยการร่วมแสดงออกซึ่งความรัก ความสามัคคีซึ่งกันและกัน ผ่านการจัดทำหนังสือไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา ร่วมกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ร่วมกันจัดขึ้น เพื่อให้เกิดความสามัคคีสมานฉันท์ในพื้นที่

“การที่จะมีต้นไม้ไปชั่วกาลนานนั้น
สำคัญอยู่ที่การรักษาป่าและปลูกป่าบริเวณต้นน้ำ
ซึ่งเป็นยอดเขาและเนินสูงนั้น ต้องมีการปลูกป่าโดยไม้ยืนต้น
และปลูกไม้พุ่มซึ่งไม้พุ่มนั้นราษฎรสามารถนำไปใช้ได้
แต่ต้องมีการปลูกทดแทนเป็นระยะ ส่วนไม้ยืนต้นจะช่วยให้อากาศ
มีความชุ่มชื้นเป็นขั้นตอนหนึ่งของระบบการให้ฝนตกแบบธรรมชาติ
ทั้งยังช่วยยึดดินบนเขา ไม่ให้พังทลายเมื่อเกิดฝนตกอีกด้วย
ซึ่งถ้ารักษาสภาพป่าไม้ไว้ดีแล้ว
ท้องถิ่นก็จะมีน้ำใช้ชั่วกาลนาน”

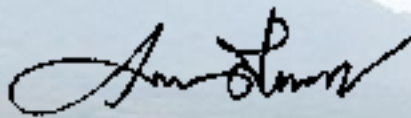

“.....ข้าพเจ้ามีความภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติ
ป่าไม้และสัตว์ป่าของไทยมาก ข้าพเจ้าเห็นว่า
เราควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้อย่างระมัดระวังและทำนุบำรุง
ให้คงอยู่ตลอดไปมิใช่ให้ประวัติศาสตร์จารึกไว้ว่า
ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้
ถูกทำลายหมดสิ้นไปในระยะเวลาอันสั้นแค่ช่วงอายุเรา.....”

คำนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยการดำเนินงานของศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ ร่วมกับประชาชนชาวลำพะยา นักวิชาการทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพืชและประโยชน์ในการนำมาเป็นไม้ดอกไม้ประดับป่า ที่พบในพื้นที่หุบเขาลำพญา จัดพิมพ์เป็นหนังสือ “ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา” เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ทราบกันโดยทั่วไปว่าในหุบเขาลำพญามีทรัพยากรอันทรงคุณค่า เนื่องจากพรรณไม้ที่สำรวจในพื้นที่นอกจากนำมาใช้ประโยชน์ด้านการบริโภคเป็นอาหารและยาสมุนไพรแล้ว ยังสามารถนำมาใช้เป็นไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อให้เกิดความสวยงามและร่มเย็น ทั้งยังให้ความรู้สึกสดชื่นสบายใจ สามารถฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ที่ได้พบเห็น การรวบรวมจัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งนี้ คาดหวังให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้เห็นคุณค่า เกิดความรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ การศึกษาและพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ขอโน้มจิตอธิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ขอถวายพระพรชัยมงคลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จงทรงพระเจริญด้วยพระพลานามัย ทรงพระเกษมสำราญ พระชนมายุยืนนาน เป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรชาวไทยตลอดไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คำนำ

หนังสือ “ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา” เล่มนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมพรรณไม้ดอกไม้ประดับป่าซึ่งสำรวจพบในพื้นที่หุบเขาลำพญา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมากแห่งหนึ่งในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย โดยเฉพาะพรรณไม้ต่างๆ จากการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบมีการใช้ประโยชน์จากพืชในด้านต่างๆ เช่น สมุนไพร ซึ่งได้รวบรวมและนำเสนอในหนังสือพืชสมุนไพรในลำพญา และหนังสือไม้ป่ากินได้ในหุบเขาลำพญา ซึ่งรวบรวมความรู้ในการนำพรรณไม้ป่ามาใช้เป็นอาหาร สำหรับหนังสือ “ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา” ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ ได้รวบรวมความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ในการพัฒนาเป็นไม้ดอกไม้ประดับเชิงพาณิชย์ ทั้งเพื่อประดับตกแต่งภายนอกและภายในอาคารสถานที่ จึงรวบรวมความรู้เรื่องพรรณไม้ที่ใช้ในการประดับตกแต่ง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการตกแต่งได้อย่างถูกต้อง สำหรับรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วย ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่ออื่น ชื่อวงศ์ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ นิเวศวิทยา บางประการ และลักษณะเด่นของพืชแต่ละชนิด

คณะผู้จัดทำหวังอย่างยิ่งว่า หนังสือ “ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา” เล่มนี้คงเป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต รวมทั้งเป็นหนังสือสำหรับผู้สนใจทั่วไป ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้มีการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนเกิดจิตสำนึกและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่การอนุรักษ์ให้คงอยู่กับผืนป่าแห่งนี้ตลอดไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา

1

ลักษณะของไม้ดอกไม้ประดับป่า

4

กลุ่มพืชไร่ดอก

9

กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย

77

กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว

81

กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่

177

บรรณานุกรม

216

ดัชนี

217

ไม้ดอกไม้ประดับป่า ในหุบเขาลำพญา

ไม้ดอก หมายถึง พืชที่ออกดอกมีสีสวยงามให้ดอกได้เป็นระยะเวลานานๆ หรือออกดอกสลับหมุนเวียนกันตลอดฤดูกาล ให้ดอกตลอดอายุนับตั้งแต่มีความสมบูรณ์แข็งแรงพอจะให้ดอกได้ พืชที่จัดไว้ในประเภทไม้ดอก มีทั้งพืชล้มลุกอายุเพียงหนึ่งหรือสองฤดูกาล เช่น ตาหยา กุหลาบ และพืชยืนต้นที่มีอายุยาวนานหลายปี เช่น กล้วยไม้

ไม้ประดับ หมายถึง พืชที่ให้สีสัน ลักษณะของใบ ผล ต้น และทรงต้น สวยงามใช้ประดับสถานที่ สิ่งก่อสร้างหรืออาคารบ้านเรือนได้ พืชที่จัดไว้ในประเภทไม้ประดับ เช่น เฟิน เอื้องหมายนา ประเภา ปาล์ม

การจำแนกไม้ดอกไม้ประดับ สามารถจำแนกดังนี้

1. การแบ่งตามความมุ่งหมายที่ใช้
2. การแบ่งตามลักษณะวิสัยและนิเวศวิทยาบางประการของพันธุ์ไม้
3. การแบ่งตามหลักพฤกษศาสตร์

1. การแบ่งตามความมุ่งหมายที่ใช้

การแบ่งไม้ดอกไม้ประดับแบบนี้ แบ่งตามการใช้ประโยชน์ ดังนี้

- 1.1 ไม้ดอก พรรณไม้ที่ผู้ใช้มีจุดประสงค์ต้องการดอก แบ่งออกเป็น
  - 1) ไม้ตัดดอก (Cutting Flower plants) คือ พันธุ์ไม้ที่ปลูกไว้เพื่อตัดดอกจากต้นมาใช้ หรือจำหน่าย คุณภาพหรือคุณสมบัติของไม้ตัดดอกที่ดีคือ
    - ดอกสวยงาม มีสีสันสะดุดตา
    - ก้านดอกยาวและแข็งแรง นำมาปักแจกันหรือจัดดอกไม้ได้ดี
    - ไม่เหี่ยวหรือร่วงโรยง่าย มีอายุการใช้งานนาน
    - ดอกตก
    - เป็นพันธุ์ที่ปลูก ดูแลรักษา และขยายพันธุ์ได้ไม่ยากนัก
  - 2) ไม้ดอก (Flowering plants) หมายถึง พันธุ์ไม้ที่ต้องการชมความงามของดอกที่ติดอยู่กับต้นมากกว่าตัดดอกจากต้น ไม้ดอกประเภทนี้มีดอกบอบบาง ก้านดอกสั้นหรือมีกลิ่นหอม ดอกไม้ประเภทนี้จึงปลูกไว้ติดต่อกับต้น และใช้ปลูกลงแปลงประดับสวน ประดับอาคาร หรือปลูกเป็นไม้กระถาง

1.2 ไม้ประดับ (Ornamental plants) คือ พืชไม้ที่มีจุดประสงค์ในการใช้ประดับอาคาร สถานที่ โดยคำนึงถึงรูปร่าง ความสวยงามของทรงพุ่ม ลำต้น ใบ เป็นสำคัญ แบ่งพืชไม้ประดับออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ไม้ใบ (Foliage plants) คือ พืชไม้ที่มีรูปร่างลักษณะของใบสวยงาม มีสีสัน รูปร่างตามความต้องการและความมุ่งหมายที่จะใช้ความงามของใบเป็นสำคัญ

2) ไม้กระถาง (Potted plants) หมายถึง พืชไม้ดอก หรือพืชไม้ใบ หรือพืชไม้ผล ที่มีสัดส่วนรูปร่างลักษณะของต้น ดอก ใบและผลงดงามเมื่ออยู่ในกระถาง ไม้กระถางส่วนมากเป็นพืชไม้ที่มีความอ่อนแอและต้องการความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และการปลูกไม้กระถางบางครั้ง เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายเพื่อให้ประดับตกแต่งตามสถานที่ต่างๆ

2. การแบ่งตามลักษณะวิสัยและนิเวศวิทยาบางประการของพืชไม้

การแบ่งพืชไม้ดอกไม้ประดับตามลักษณะวิสัยและนิเวศบางประการของพืชไม้ แบ่งออกได้หลายลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 การแบ่งตามถิ่นกำเนิด

- พืชไม้ที่กำเนิดจากป่าหรือพืชไม้พื้นเมือง
- พืชไม้ลูกผสมและไม้พันธุ์แท้

2.2 การแบ่งตามอายุพืชไม้

- ไม้ล้มลุก (Annual)
- พืชไม้ที่มีอายุไม่เกิน 2 ปี (Biennials)
- พืชไม้ที่มีอายุมากกว่า 2 ปี (Perennials)

2.3 การแบ่งตามลักษณะของเนื้อไม้

- ไม้เนื้ออ่อน (Herb และ Succulent plants)
- ไม้เนื้อแข็ง (Woody plants)

2.4 การแบ่งตามลักษณะสิ่งแวดล้อมของแสง

- พืชไม้ในร่ม (Indoor plants)
- พืชไม้กลางแจ้ง (Outdoor plants)

2.5 การแบ่งตามลักษณะของลำต้น

- ไม้เลื้อย (Climbing or Vines)
- ไม้พุ่ม (Shrubs)

- ไม้ต้น (Trees)
- ไม้หัว (Bulbs and Corms)

2.6 การแบ่งตามที่อยู่

- พืชที่ไม่บก (Terrestrial plant)
- พืชใต้น้ำ (Aquatic plant)

3. การแบ่งตามหลักพฤกษศาสตร์

พืชจัดอยู่ใน Kingdom Plantae แบ่งเป็น 2 Subkingdom ดังนี้

3.1 Subkingdom Thallophyta หมายถึง พืชที่ไม่มีราก ไม่มีลำต้น และไม่มีใบที่แท้จริง ไม่มีเซลล์ระบบท่อ เกสรตัวเมียหรือไข่ตัวเมียไม่มีสิ่งห่อหุ้ม เช่น เฟิน

3.2 Subkingdom Embryophyta หมายถึง พืชที่มีพัฒนาการสูง โดยที่ไข่อยู่ในสิ่งห่อหุ้มของเพศเมียในต้นอ่อน สิ่งห่อหุ้มรอบไข่นี้เรียกว่า Archegonium ได้แก่ พืชมีเมล็ด (seed plant) พืชในหมวดย่อยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. Gymnospermae เรียกพืชในชั้นนี้ว่าพืชเมล็ดเปลือย (Naked Seed Plants) หมายถึงพืชที่เมล็ดไม่มีสิ่งห่อหุ้ม พืชพวกนี้ไม่มีรังไข่ ไม่มีผล และมีการปฏิสนธิเดี่ยว (single fertilization) ตัวอย่างพืชในชั้นนี้ เช่น สนเขา แปะก๊วย และปรง พืชเมล็ดเปลือยมีวิวัฒนาการในโลกมาก่อนพืชดอก เมื่อประมาณ 280 ล้านปีที่แล้ว หรือก่อนไดโนเสาร์เริ่มครองโลก

2. Angiospermae เรียกพืชในชั้นนี้ว่าพืชดอก (Flower plants) เนื่องจากในพวกพืชมีเมล็ดด้วยกัน เฉพาะพืชกลุ่มนี้เท่านั้นที่สร้างดอก พืชดอกหมายถึงพืชที่เมล็ดมีสิ่งห่อหุ้ม พืชกลุ่มนี้มีรังไข่ (ovary) มีผล (fruit) และมีการปฏิสนธิคู่ (double fertilization) พืชดอกมีวิวัฒนาการมาจากพืชเมล็ดเปลือยดึกดำบรรพ์ เมื่อประมาณ 136 ล้านปีที่แล้ว หรือในยุคที่ไดโนเสาร์เริ่มสูญพันธุ์ พืชในชั้นนี้มีมากที่สุดในโลกประมาณ 275,000 ชนิด (species) ในประเทศไทยประมาณว่ามีมากกว่า 12,000 ชนิด และมีหลากหลายขนาด พบทั้งบนบกและในน้ำ เป็นไม้ยืนต้น เช่น ที่พบเห็นบนพื้นดินทั่วไป เป็นเถาเกาะเกี่ยวตามต้นไม้ จนถึงพืชอากาศที่อาศัยอยู่บนต้นไม้อื่น สังเคราะห์แสงได้เอง (photosynthetic plants) ดังเช่นพืชที่เราเห็นต่างๆ ไป จนถึงพืชเบียนหรือกาฝาก (parasitic plants) และพืชกินซาก (saprophytic plants) พืชที่เราพบเห็นและศึกษาโดยทั่วไปทางการเกษตรจัดอยู่ในกลุ่มนี้ ดังนั้นเนื้อหาที่จะกล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้จึงเกี่ยวข้องกับพืชดอกเกือบทั้งหมด

ลักษณะของไม้ดอกไม้ประดับป่า

ไม้ดอกไม้ประดับเป็นพืช ซึ่งมนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ในการประดับตกแต่ง ทั้งภายนอกและภายในอาคาร หรือประดับตกแต่งสถานที่ โดยดูองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. วิธียพืช (Plant habit)

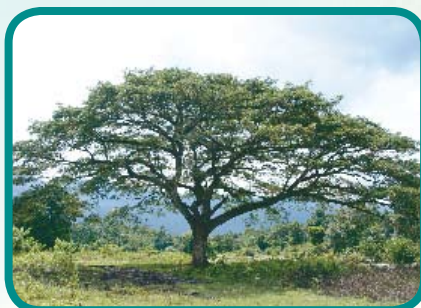
ไม้เถา (Climber)

ไม้ล้มลุก (Herb)

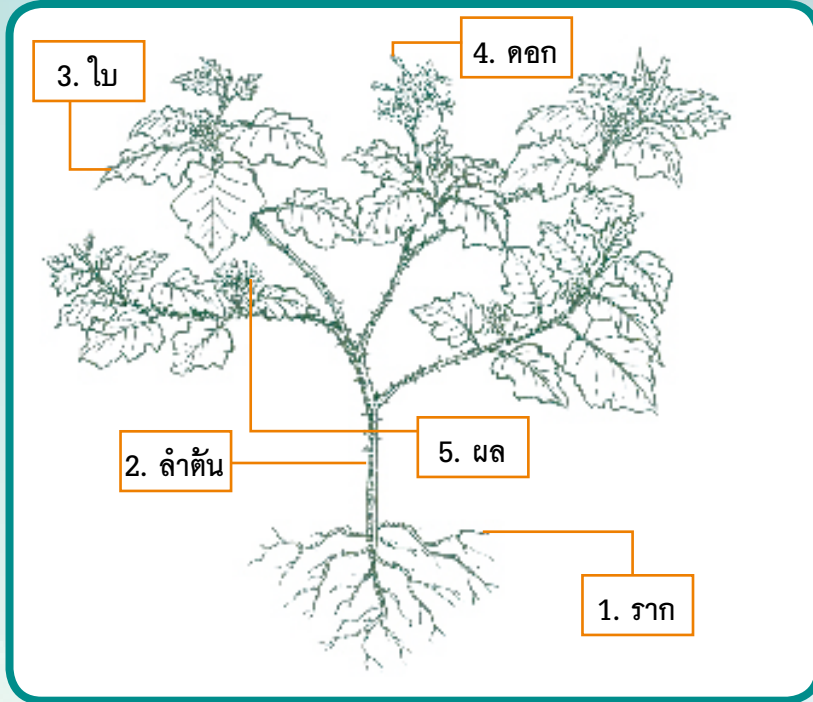
ไม้พุ่ม (Shrub)

ไม้ต้น (Tree)

2. ส่วนประกอบของพืช (Parts of Plants)

ได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ดอก และผล ที่มีลักษณะรูปร่าง สี สัน กลิ่น ที่สวยงาม แปลกตาหรือโดดเด่น

2.1 ราก (Root)

รากพุ่มพอน

รากหายใจ

รากยี่ดเกาะ

2.2 ลำต้น (Stem)

ลำต้นบนดิน (Aerial stems)

ประเวศ

หมากสง

หมากหวี

เค็งแมงมุม

ลำต้นใต้ดิน (Subterranean stems)

ขิงข่า

บอน

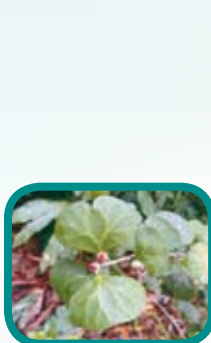

ว่านจูนาง

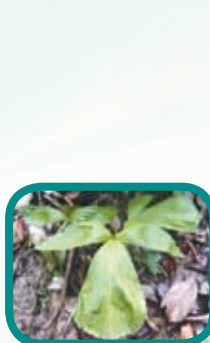
2.3 ใบ (Leaf)

กระเช้าสีดา

ไทรใบโพธิ์หัวกลับ

กะพ้อหนู

เค็งตะขาบใบใหญ่

2.4 ดอก (Flower)

● ดอกเดี่ยว (Solitary flower) เป็นดอกที่เกิดขึ้นบนก้านดอกเพียงดอกเดียว ในแต่ละข้อของกิ่งหรือลำต้น เช่น ส่าเหล้าปัตตานี สายหยุด ส้มหยูกดอกแดง โคลงเคลง

ก้างปลาแดง

โคลงเคลง

ว่านพังพอน

ส้มหยูกแดง

บุษบาลำเจียก

แววมยุรา

สายหยุด

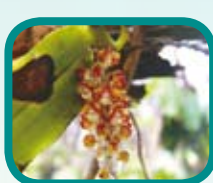

ส่าเหล้าปัตตานี

● ดอกช่อ (Inflorescence flower) เป็นดอกที่เกิดขึ้นเป็นกลุ่มอยู่บนก้านดอกใหญ่ เดี่ยวกัน อาจประกอบด้วยก้านดอกย่อย ๆ หลายดอก ลักษณะการติดของดอก ทำให้เกิดช่อดอกแบบต่าง ๆ กัน เช่น ดอกเข็ม ว่านจูนาง เอื้องหมายนา

เข็มขาว

ช้างดำ

ปุดเดือน

เอื้องช่องวงช้าง

ว่านจูนาง

เอื้องหมายนา

เอื้องไอยเวศ

นมตำเลีย

2.5 ผล (Fruit)

กะจิติมะฮ์

กะพ้อหนู

สายหยุด

จำปาขอม

ชะงคเขา

เต้าร้างหนู

นมแมว

หมากตอกใบใหญ่

กลุ่มพืชไร้ดอก

พืชไร้ดอก หมายถึง พืชที่มีส่วนประกอบต่าง ๆ ไม่ครบ โดยเฉพาะดอก จัดเป็นพืชชั้นต่ำ พืชไร้ดอกแต่ละชนิดจะมีลักษณะแตกต่างกันด้วย ได้แก่ เฟิน ไลโคโปเดียมและซีแลกจินเนลลา

เฟินและพืชใกล้เคียงเฟิน (ไลโคโปเดียมและซีแลกจินเนลลา) เป็นพืชชั้นต่ำที่มีวิวัฒนาการมาก่อนพืชดอก สามารถเจริญเติบโตได้ในที่ที่มีความชื้นเพื่อช่วยในการสืบพันธุ์ เฟินมีลักษณะที่แตกต่างจากพืชมีดอกอย่างชัดเจน นั่นคือ ไม่มีดอก ผล และเมล็ด ขยายพันธุ์โดยใช้สปอร์ที่เกิดอยู่ตามใตใบ อีกทั้งยังมีใบอ่อนที่ม้วนงอปกคลุมด้วยเกล็ดหรือขนจำนวนมาก คูแปลกแตกต่างจากไม้ประดับทั่วไป ไลโคโปเดียมขยายพันธุ์โดยโครงสร้างที่เรียกว่า สโตรบิลัส (Strobilus)

กระแตไต่ไม้

ชื่อวิทยาศาสตร์

Drynaria quercifolia (L.) Sm.

ชื่อวงศ์

POLYPODIACEAE

ชื่ออื่น

ตาวัวกาโล๊ะ (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินอิงอาศัย

ไรโซม ทอดเลื้อย มีขนสั้นสีน้ำตาลปกคลุม เส้นผ่าศูนย์กลาง 5.0-7.0 เซนติเมตร

ใบ มีสองแบบคือ *ใบไม้สร้างสปอร์* เป็นใบเดี่ยว รูปไข่ กว้าง 25-30 เซนติเมตร ยาว 25-40 เซนติเมตร แผ่นใบหนากรอบ ผิวใบเรียบเห็นเส้นใบชัดเจน ขอบใบหยักแฉกตื้น โคนใบมน ก้านใบสั้นติดกับลำต้น *ใบสร้างสปอร์* มีขนาดใหญ่กว่าใบไม้สร้างสปอร์ กว้าง 25-30 เซนติเมตร ยาว 50-80 เซนติเมตร แผ่นใบหนากรอบ ขอบหยักเว้าลึกเข้าหาเส้นกลางใบ ปลายใบแหลม โคนใบแหลม ก้านใบแข็ง สีน้ำตาล

กลุ่มอับสปอร์ กลม เกิดที่ใต้ใบ เรียงเป็น 2 แถวขนานกันระหว่างเส้นใบแต่ละคู่

แหล่งที่พบ อาศัยอยู่บนต้นไม้ ตามซอกหิน และบนโขดหิน แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ใบ

ก๊อบแรด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Angiopteris evecta (G.Forst.) Hoffm.

ชื่อวงศ์

MARATTIACEAE

ชื่ออื่น

ว่านก๊อบม้า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม ตั้งฝังอยู่ที่ระดับผิวดิน มีร่องรอยปุ่มรอบหัวเกิดจากข้อของก้านใบที่หลุดออก เหลือไว้เป็นร่องคล้ายกับเท้าแรด หัวมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 25-30 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น ใบย่อยรูปขอบขนาน กว้าง 4.0-5.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-11.0 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบมน ก้านใบย่อยสั้น แผ่นใบหนา สีเขียวเป็นมันเงา ก้านใบอวบใหญ่ สีเขียวเข้ม ยาว 80-100 เซนติเมตร มีขนสีน้ำตาลปกคลุม

กลุ่มอับสปอร์ เรียงตัวขนาน 2 แถวบริเวณขอบใบย่อย

แหล่งที่พบ พบขึ้นบนดินรุ่มชื้น มีร่มเงา และอากาศชื้น

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบสร้างสปอร์

กูดตีนกวาบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Helminthostachys zeylanica (L.) Hook

ชื่อวงศ์

OPHIOGLOSSACEAE

ชื่ออื่น

ตีนนกยูง กูดจ้อง ตุโยะตางิ (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นไหลเลื้อยใต้ดิน ลักษณะอวบน้ำสีขาว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.0 เซนติเมตร มีรากสีขาวจำนวนมาก ก้านใบขึ้นตรงตั้งฉากกับพื้นดินมีขนาดเล็ก สีเขียวอ่อน ยาว 15-20 เซนติเมตร

ใบ ออกปัดละ 1 ใบ สีเขียวสด กว้าง 20-30 เซนติเมตร ใบแผ่กางออก ใบแบ่งเป็น 3 แฉก แต่ละแฉก แบ่งออกเป็น 1-2 แฉกย่อย ก้านใบแผ่แบนออก แต่ละแฉกรูปหอก กว้าง 2.0-2.5 เซนติเมตร ยาว 10-13 เซนติเมตร เส้นใบนิ่ม

กลุ่มอับสปอร์ เกิดบนก้านยาวตั้งตรงเหนือใบ ยาว 10-15 เซนติเมตร อับสปอร์ขึ้นเป็นกระจุกที่ปลายก้านคล้ายรูป เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร ยาว 10-15 เซนติเมตร

แหล่งที่พบ ป่าดิบชื้นทั่วไป แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบและอับสปอร์

กูดหางปลา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Nephrolepis biserrata (Sw.) Schott

ชื่อวงศ์

NEPHROLEPIDACEAE

ชื่ออื่น

กูดลาน กูดหางปลา (นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม เกือบตรงมีเกล็ดห่อหุ้มไหลใต้ดิน มีรากแข็งแรงคล้ายลวดจำนวนมาก เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.8 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้ม

ใบ ใบประกอบแบบขนนกใบเรียงสลับ มีใบย่อย 50-80 คู่ ใบย่อยรูปหอกแกมขอบขนาน กว้าง 1.0-1.5 เซนติเมตร ยาว 13-15 เซนติเมตร แผ่นใบบางแต่แข็ง ผิวใบเป็นมันวาว ขอบใบหยักละเอียด ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ไม่มีก้านใบย่อย ก้านใบยาว 90-150 เซนติเมตร มีขนสีน้ำตาลเข้มปกคลุม

กลุ่มสปอร์ เกิดใต้ใบ เป็นวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 มิลลิเมตร สีน้ำตาลเรียงเป็นแถว ห่างจากขอบใบกับเส้นกลางใบ 1/3 ของความกว้าง ช้างละ 30-50 จุด

แหล่งที่พบ พบขึ้นบนพื้นดินริมลำธาร แสงแดดส่องถึง

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

เกล็ดนาคธาบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pyrrosia piloselloides L.

ชื่อวงศ์

POLYPODIACEAE

ชื่ออื่น

เกล็ดนาคธาบ กีบม้ลลล มันเหี้ย, Dragon scale

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินอิงอาศัย ขนาดเล็ก

ไรโซม ทอดเลื้อยยาวคล้ายเชือก ตามกิ่งหรือลำต้นไม้อื่น มีเกล็ดปกคลุมเล็กน้อย เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.5 เซนติเมตร

ใบ มีสองแบบ คือ *ใบไม้สร้างสปอร์* เป็นใบเดี่ยว รูปรีหรือค่อนข้างกลม ขนาดกว้าง 1.5-3.0 เซนติเมตร ยาว 3.5-4.0 เซนติเมตร แผ่นใบหนา อดบน้ำ ผิวใบเรียบเป็นมันทั้ง 2 ด้าน ขอบใบเรียบ ปลายใบมน โคนใบแหลมหรือเบี้ยวเล็กน้อย ก้านใบสั้น *ใบสร้างสปอร์* ใบรูปขอบขนาน ขนาดกว้าง 0.5-0.8 เซนติเมตร ยาว 10-12 เซนติเมตร ขอบใบเรียบ ปลายใบมน โคนใบเรียว

กลุ่มอับสปอร์ เป็นแถบยาวสีน้ำตาลเรียงตัวอยู่ใต้ใบจากโคนใบถึงปลายใบ ตามขอบใบทั้งสองข้างจรดกันที่ปลายใบ

แหล่งที่พบ บริเวณความชื้นปานกลาง แสงมาก มักพบเกาะอาศัยอยู่ตามต้นไม้

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

แก๊บบีน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Phymatodes nigrescens (Blume) Pic. Serm.

ชื่อวงศ์

POLYPODIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินเกาะอาศัยบนหิน และต้นไม้

ไรโซม เป็นเหง้ากลมเกลี้ยงยาว สีเขียว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 เซนติเมตร มีเกล็ดสีน้ำตาลถึงดำ กระจายบริเวณปลายเหง้า มีปุ่มหรือตาตามเหง้า

ใบ เป็นใบเดี่ยว รูปขอบขนานหรือรูปไข่ถึงรูปสามเหลี่ยม กว้าง 25-35 เซนติเมตร ยาว 35-45 เซนติเมตร แผ่นใบหนาคล้ายหนัง ผิวใบเรียบเป็นมัน ขอบใบมีลักษณะหยักเป็นพู่ลึก จำนวนพู่มีไม่เกิน 6 คู่ คู่ล่างสุดใกล้โคนมีขนาดใหญ่สุด ส่วนแฉกหรือพู่ปลายแหลม เมื่อต้นอายุยังน้อยใบมีลักษณะใบเดี่ยวขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ใบห่างกันประมาณ 5 เซนติเมตร ก้านใบเรียวยาว 50 เซนติเมตร

กลุ่มอับสปอร์ เกิดได้ใบ กลมรูปถ้วย บ่มจมลงในผิวใบและนูนขึ้นด้านหน้าใบ เกิดเป็น 2 แถวเรียงตัวขนานกับเส้นกลางใบของแต่ละพู่ สปอร์เมื่อแก่มีสีเหลืองส้ม

แหล่งที่พบ บนพื้นดินหรือหินที่มีความชื้นสูง บริเวณแสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

ป่าหลวงหลังลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Asplenium nidus L.

ชื่อวงศ์

ASPENIACEAE

ชื่ออื่น

หางนกยูง (สุราษฎร์ธานี) ช้องนางคลี่ หางนกหว้า (ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินอิงอาศัยตามคานไม้ หรือบนก้อนหิน

ไรโซม ตั้งตรง มีเกล็ดสีน้ำตาลอมดำปกคลุมรากเป็นกระจุก โดยเฉพาะพวกที่ขึ้นอยู่บนต้นไม้อื่น เส้นผ่าศูนย์กลาง 10-15 เซนติเมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตัวเป็นกระจุกแบบกู่หลายชั้นรูปขอบขนาน กว้าง 10-30 เซนติเมตร ยาว 0.8-1.2 เมตร แผ่นใบหนา ผิวใบแฉกเป็นมัน ขอบใบเป็นคลื่น ปลายใบแหลม โคนใบปกคลุมด้วยราก มองเห็นไม่ชัดเจน เส้นกลางใบเป็นสันแข็ง สีน้ำตาลเข้ม ก้านใบสั้น

กลุ่มอับสปอร์ เกิดใต้ใบ เป็นขีดสีน้ำตาล แต่ละขีดเรียงขนานกับเส้นใบ จากเส้นกลางใบไปทางขอบใบ ประมาณ 3/5 ของแผ่นใบแต่ละข้าง

แหล่งที่พบ พบขึ้นบนต้นไม้และโขดหินใกล้ลำธาร แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบและทรงต้น

เขากวางน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ceratopteris thalictroides (Linn.) Brongn

ชื่อวงศ์

PARKERIACEAE

ชื่ออื่น

กูดเขากวางน้ำ ปากู-ชาย (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินน้ำ เจริญเติบโตในน้ำ

ไรโซม เป็นเหง้า ลึน ตั้งขึ้นมีสีเขียวอ่อนถึงเข้ม เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบมี 2 แบบ คือ **ใบที่ไม่สร้างสปอร์** อาจพบเป็นใบประกอบ 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น ลักษณะเป็นแฉกคล้ายนิ้วมือ กว้าง 2.0-5.0 เซนติเมตร ยาว 10-25 เซนติเมตร ใบสามารถแตกตางอกเป็นต้นใหม่จากเส้นกลางใบได้ **ใบสร้างสปอร์** ยาวกว่าใบที่ไม่สร้างสปอร์ ยาว 30-50 เซนติเมตร เป็นใบประกอบแตกเป็นเส้นๆ

กลุ่มอับสปอร์ เรียงตัวเป็นแถวยาวอยู่บนเส้นใบ ริมใบพับลงมาปิด

แหล่งที่พบ พบในน้ำท่วมหรือชายขอบแหล่งน้ำ ที่มีแสงส่องได้เต็มที่

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้นและใบ

ร็อบนางคลี่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lycopodium phlegmaria L.

ชื่อวงศ์

LYCOPODIACEAE

ชื่ออื่น

ช็องนางคลี่ พู่ระโห่ง (จันทบุรี) ระย้า (นครศรีธรรมราช)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชใกล้เคียงเฟิน

ลำต้น ช่อแตกเป็นกิ่งก่ ห้อยลง กว้าง 1.0-5.0 มิลลิเมตร ยาว 0.5-1.0 เมตร แตกกิ่งเป็นคู่ๆ

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบไม่ชิดกันมาก มองเห็นลำต้นชัดเจน ใบรูปรี หรือรูปหอก กว้าง 0.2-0.5 เซนติเมตร ยาว 1.2-1.5 เซนติเมตร แผ่นใบหนา ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมน ใบสีเขียวแก่เป็นมัน ก้านใบสั้น

สปอร์บิลล์ อยู่ตอนปลายสุดของต้นลักษณะเป็นเส้นกลมเล็กแตกสาขา เป็นคู่ ๆ 2-3 ใบ ขนาดยาว 6.0-10.0 เซนติเมตร คูเป็นระย้า มีกลีบเล็ก ๆ ติดอยู่ โดยรอบ เห็นได้ชัดเจน ทำหน้าที่เป็นถุงเก็บสปอร์

แหล่งที่พบ พบบนต้นไม้ หรือบนก้อนหินที่มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

เขมาป่าสีดา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Platycerium holttumii De Jonch. & Hennisman.

ชื่อวงศ์

POLYPODIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เฟินอิงอาศัยบนต้นไม้ขนาดใหญ่

ไรโซม เป็นเหง้าเป็นแท่ง เลื้อยสั้น ยึดเกาะดินกับสิ่งที่เกาะอาศัย ใบปกคลุมด้วยขนรูปดาว

ใบ มีสองแบบ คือ *ใบไม้สร้างสปอร์* เป็นใบเดี่ยว รูปไข่ กว้าง 45-60 เซนติเมตร ยาว 80-120 เซนติเมตร แผ่นใบหนากรอบ ผิวใบเรียบเห็นเส้นใบชัดเจน ขอบใบหยักแฉก โคนใบมนหรือเบี้ยว ก้านใบสั้นติดกับลำต้น *ใบสร้างสปอร์* มีขนาดยาวกว่าใบไม้สร้างสปอร์ กว้าง 25-30 เซนติเมตร ยาว 100-150 เซนติเมตร แผ่นใบหนาขอบใบหยักเว้าลึก ปลายใบแหลม โคนใบแหลม ก้านใบแข็ง

กลุ่มอับสปอร์ เกิดที่โคนก้านใบ เป็นแผ่นหนาสีน้ำตาล รูปเกือบกลม กว้าง 10-30 เซนติเมตร ยาว 10-20 เซนติเมตร

แหล่งที่พบ ป่าดิบชื้นทั่วไป ที่มีแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

เขือกพุกรอบเท้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vittaria angustifolia (L.) Blume.

ชื่อวงศ์

VITTARIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินอิงอาศัย

ไรโซม เป็นเหง้าสั้นๆ มีขนาดเล็กเลื้อยตามคาคบไม้ สูงจากพื้นดิน 4-5 เมตร เหง้าสีน้ำตาลแก่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 มิลลิเมตร มีเกล็ดปกคลุม

ใบ ใบเดี่ยว ใบกระจายไม่แน่น รูปแถบยาว ใบกว้าง 1.5-3.0 มิลลิเมตร ยาว 6.0-25.0 เซนติเมตร ใบเรียวยาวโค้งห้อยลง แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเป็นมัน มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ขอบใบเรียบ ปลายใบและโคนใบเรียวแหลม เส้นกลางใบเห็นไม่ชัด เส้นใบย่อยจัดเรียงตัวตามความยาวของใบ ก้านใบสั้นสีดำ

กลุ่มอับสปอร์ เกิดตรงขอบใบ เรียงเป็นแถวตั้งแต่กลางใบถึงปลายใบ สปอร์สีน้ำตาล

แหล่งที่พบ พบขึ้นบนต้นไม้บริเวณเปลือกไม้สูงจากพื้นดิน 4-5 เมตร หรือที่ร่ม ใกล้ลำธาร

การขยายพันธุ์ สปอร์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ทรงต้น

โบน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn

ชื่อวงศ์

DENNSTAEDTIACEAE

ชื่ออื่น

หญ้างัวไก่ (นราธิวาส) ลือแซบือซา (มลายู-นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้ายาวเลื้อยอยู่ใต้ดินค่อนข้างลึก เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร ปกคลุมด้วยขนสีน้ำตาลแดง

ใบ ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น อาจพบ 4 ชั้นบริเวณโคนใบ ใบย่อยคู่ล่างมีขนาดใหญ่ที่สุด ใบย่อยรูปแถบยาว กว้าง 3.0-5.0 เซนติเมตร ยาว 10-30 เซนติเมตร ปลายใบมน ขอบใบย่อยเป็นแฉกหยักลึกเกือบถึงเส้นกลางใบ แผ่นใบแข็ง ผิวใบด้านบนสีเขียวอ่อน ด้านล่างสีเขียวชุน มีขนประปราย ก้านใบสีเขียวเข้ม แข็ง ยาว 0.8-1.2 เมตร แตกกิ่งสาขาเป็นคู่หลายชั้นที่ตาใบ ที่ตาใบมีหูใบ 1 คู่

กลุ่มอับสปอร์ เกิดใต้ใบ ทรงกลม สีเขียวอ่อน เรียงเป็นแถว 2 แถว ทั้งสองข้างของเส้นกลางใบย่อย

แหล่งที่พบ พบขึ้นบนดินที่ลาดชัน แสงแดดส่องถึงตลอดวัน

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้นและใบ

ตาลมังกกร

ชื่อวิทยาศาสตร์

Myrmecophila sinuosa Wall. ex Hook

ชื่อวงศ์

POLYPODIACEAE

ชื่ออื่น

ตาลมังกกร

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เฟินอิงอาศัยตามต้นไม้

ไรโซม แข็งแรง ทอดเลื้อย บนต้นไม้อื่น ๆ มีเกล็ดหุ้มสีดำ และสีขาวยที่ปลายเหง้า ข้างในกลวงพบเป็นที่อาศัยของมด เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.4 เซนติเมตร

ใบ มีสองแบบ คือ **ใบไม้สร้างสปอร์** เป็นใบเดี่ยว รูปขอบขนาน กว้าง 3.0-4.0 เซนติเมตร ยาว 20-26 เซนติเมตร แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขน สีขาวปกคลุม ขอบใบเรียบ ปลายใบมีทั้งแหลมและเป็นแฉก ก้านใบแข็งยาว 4-6 เซนติเมตร สีนํ้าตาลเกือบดำ **ใบสร้างสปอร์** มีขนาดเล็กกว่าแต่ยาวกว่าใบไม้สร้างสปอร์ เห็นรอยบุ๋มด้านหลังใบอย่างชัดเจน กว้าง 1.0-1.5 เซนติเมตร ยาว 30-40 เซนติเมตร แผ่นใบหนา ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเรียวแหลม ก้านใบแข็ง ยาว 4-6 เซนติเมตร

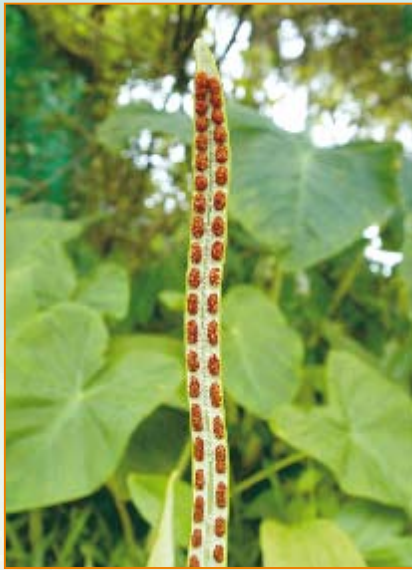
กลุ่มอับสปอร์ เกิดใต้อับ รูปกลมรี เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.0-3.5 มิลลิเมตร เรียงเป็นแถวขนานไปกับเส้นกลางใบ

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ใหญ่ มีแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

ผักกูดกิน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Diplazium esculentum (Rrtz.) Sw.

ชื่อวงศ์

WOODSIACEAE

ชื่ออื่น

ผักกูด ฟูโจ๊ะปากู (มลายู-ยะลา) ตูกู (มลายู-ใต้)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้าตั้งตรงเดี่ยว สูง 6.0-18.0 เซนติเมตร โคนต้นพองออก มีขนสีน้ำตาลแดงโดยรอบ

ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกสองถึงสามชั้น เรียงแบบสลับ แผ่นใบบาง ใบย่อยรูปขอบขนาน ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนปกคลุมเล็กน้อย ขอบใบเรียบหรือหยักเล็กน้อย ปลายใบแหลม โคนใบมน กว้าง 1.0-4.0 เซนติเมตร ยาว 10-15 เซนติเมตร เส้นใบแตกแบบโค้งจรดกัน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ม้วนงอ ใบแก่สีเขียว ก้านใบย่อยยาว 10-25 เซนติเมตร ก้านใบยาว 70-100 เซนติเมตร

กลุ่มอับสปอร์ อยู่ใต้ใบ

แหล่งที่พบ บนพื้นดินที่มีความชื้นสูง หรือใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ

พื้กภูดหีน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Selaginella sp.

ชื่อวงศ์

SELAGINELLACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพื้ชโกดัดเค็ยงเพิน

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 เซนติเมตร หนึ่งเหง้าจะมีก้านแขนงออกมา 1 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนกหลายชั้น โดยจะออกสลับกันเป็นคู่ ๆ ใบกว้าง 4.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-10.0 เซนติเมตร ใต้ใบไม่มีขน ผิวใบขรุขระ ปลายใบมน ขอบใบหยัก ใบสีเขียวเข้ม ปลายใบสีเขียวอ่อน

สโตรบิลัส อยู่บริเวณส่วนปลายใบ โดยจะแตกออกเป็นพู่ ยาว 1.0-2.0 เซนติเมตร

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดินโกดัดแหล่งน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ใบ

ผักควา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Selaginella ostenfeldii Hieron.

ชื่อวงศ์

SELAGINELLACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นพืชใกล้เคียงเฟิน

ลำต้น ขนาดเล็กเลื้อยไต่ดิน ลำต้นเหนือดินตั้งตรง ปกคลุมด้วยใบเกล็ดสีน้ำตาล แตกกิ่งก้านแบบขนนกออกเป็นพุ่มเล็ก ๆ สูง 30-40 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบขนนกหลายชั้น เรียงสลับ ใบย่อยแผ่ออกเป็นแผงรอบ ๆ ต้น ใบย่อยมี 2 ลักษณะ คือ ใบย่อยที่ติดกับก้านใบย่อย มีขนาดเล็ก สีเขียวถึงสีเขียวเข้ม รูปขอบขนาน ปลายใบแหลม กว้าง 2.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 4.0-15.0 เซนติเมตร ใบย่อยอีกชนิดหนึ่งติดกับก้านใบเล็ก มีขนาดเล็กกว่า รูปไข่เกือบขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลมคอดเล็กน้อย โคนใบมน

สโตรบิลัส เกิดบริเวณปลายใบเรียวแหลมเป็นเส้น ยาว 1.0-1.5 มิลลิเมตร

แหล่งที่พบ ขึ้นบนเนินดินที่ลาดชัน แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น แผ่นใบ

ผักนกยูบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Selaginella siamensis Hieron.

ชื่อวงศ์

SELAGINELLACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชไถ่ไถ่เคียงเฟิน

ลำต้น ทอดขนานกับพื้นดิน ชูยอดตั้งขึ้น ลำต้นแตกกิ่งสาขาแผ่ออกทางแนวราบ และมีรากจำนวนมากงอกออกมาจากลำต้น

ใบ ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น แผ่รูปสามเหลี่ยมถึงขอบขนาน ปลายแหลม ใบเหลื่อมเป็นลึ่น้ำเงินปนเขียว ใบบริเวณแกนลำต้นเป็นลึ่น้ำตาลแดง ใบย่อยด้านบนรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 2.0-3.0 มิลลิเมตร ยาว 6.0-8.0 มิลลิเมตร ปลายแหลมหรือเป็นติ่งแหลม โคนมนรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ มีลึ่น้ำตาลออกแดง ใบย่อยด้านล่างเหมือนด้านบน แต่มีขนาดเล็กและปลายแหลมยาวกว่า

สโตรบิลัส อยู่บริเวณส่วนปลายใบโดยจะแตกออกเป็น 2 พู ยาว 1.0-1.5 เซนติเมตร

แหล่งที่พบ พบอยู่บริเวณพื้นดิน และซอกหิน ไถ่ธารน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น แผ่ใบ

เฟิน *Selliguela* sp.

ชื่อวิทยาศาสตร์

Selliguela sp.

ชื่อวงศ์

POLYPODIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินที่ขึ้นตามซอกหิน

ไรโซม ตั้งตรงสั้น มีสีดำ เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.0-5.0 เซนติเมตร ปกคลุมด้วยเกล็ดยาวเหมือนเส้นขนแต่แข็ง

ใบ ใบเดี่ยว รูปขอบขนาน กว้าง 6.0-8.0 เซนติเมตร ยาว 15-25 เซนติเมตร แผ่นใบหนาเหมือนแผ่นหนัง ผิวเรียบ ขอบใบเรียบ ปลายสอบแหลมเป็นรูปลิ้ม โคนใบสอบเรียว เมื่อแห้งใบจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลหรือสีแดง มองเห็นเส้นใบหลักชัดเจน ส่วนเส้นใบย่อยไม่ชัดเจน เส้นใบโค้งเข้าหากันที่ปลายเส้นใบ ก้านใบยาว 8.0-12.0 เซนติเมตร

กลุ่มสปอร์ เกิดใต้อับ มีลักษณะเป็นจุดสีดำ กระจายทั่วไป

แหล่งที่พบ พบเกาะอยู่ตามก้อนหิน หรือโคนต้นไม้ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

เฟิน *Tectaria* sp.

ชื่อวิทยาศาสตร์

Tectaria sp.

ชื่อวงศ์

DRYOPTERIDACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม สั้น อวบ อยู่ใต้ดิน สีดำ เส้นผ่าศูนย์กลาง 8.0-10.0 เซนติเมตร มีขนปกคลุมทั่วลำต้น ขนสีดำ ยาว 0.5 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปหอก กว้าง 4.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 15-25 เซนติเมตร จำนวน 2-5 คู่ ใบย่อยคู่ล่างสุดแตกเป็นสองแฉกปลายใบแหลมยาว โคนใบเบี้ยว ขอบใบเป็นคลื่น เนื้อใบคล้ายแผ่นหนัง ก้านใบเป็นแถบขนตามยาว โคนอวบเหลี่ยม สีน้ำตาลยาว 25-30 เซนติเมตร

กลุ่มสืบพันธุ์ เกิดได้ใบลักษณะเป็นจุดสีน้ำตาล เรียงตัวเป็นแถวไม่เป็นระเบียบระหว่างเส้นใบ

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดินร่วนปนทราย บริเวณที่มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้นและใบ

เฟิน *Thelypteris gigantea*

ชื่อวิทยาศาสตร์

Thelypteris gigantea

ชื่อวงศ์

THELYPTERIDACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นเฟินดิน

ลำต้น เป็นเหง้าเลื้อย สีนํ้าตาลเข้ม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร

ใบ ใบเดี่ยว รูปใบหอก กว้าง 5.0-6.5 เซนติเมตร แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเรียบเป็นมัน ด้านล่างมีขนปกคลุมเล็กน้อย ขอบใบเป็นคลื่น ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบเรียว เส้นใบเห็นชัดเจน ก้านใบสีน้ำตาล ยาว 2-6 เซนติเมตร

สปอร์ เกิดใต้ใบ เป็นแถบยาวขนาดกว้าง 0.2-0.4 เซนติเมตร เรียงเป็นแถบจากเส้นกลางใบไปทางขอบใบ โดยแต่ละแถบจะอยู่ระหว่างเส้นใบ สปอร์สีเหลือง ออกสีน้ำตาล

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดินที่โล่ง แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

เฟินก้านดำใบร่ม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Adiantum polyphyllum Willd.

ชื่อวงศ์

PARKERIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้าใต้ดินสีน้ำตาล เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.5 เซนติเมตร มีขนปกคลุม

ใบ ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น เรียงสลับระนาบเดียว และแผ่กิ่งออกรอบด้านคล้ายร่ม ใบย่อยรูปสามเหลี่ยม กว้าง 0.5-1.5 เซนติเมตร ยาว 1.0-4.0 เซนติเมตร จำนวน 19-27 ใบ แผ่นใบหนา ผิวใบเรียบเป็นมัน ขอบใบเรียบ ปลายใบหยักเว้า โคนใบหยักเว้า ใบอ่อนมีสีชมพูออกแดง ก้านใบยาว 20-45 เซนติเมตร

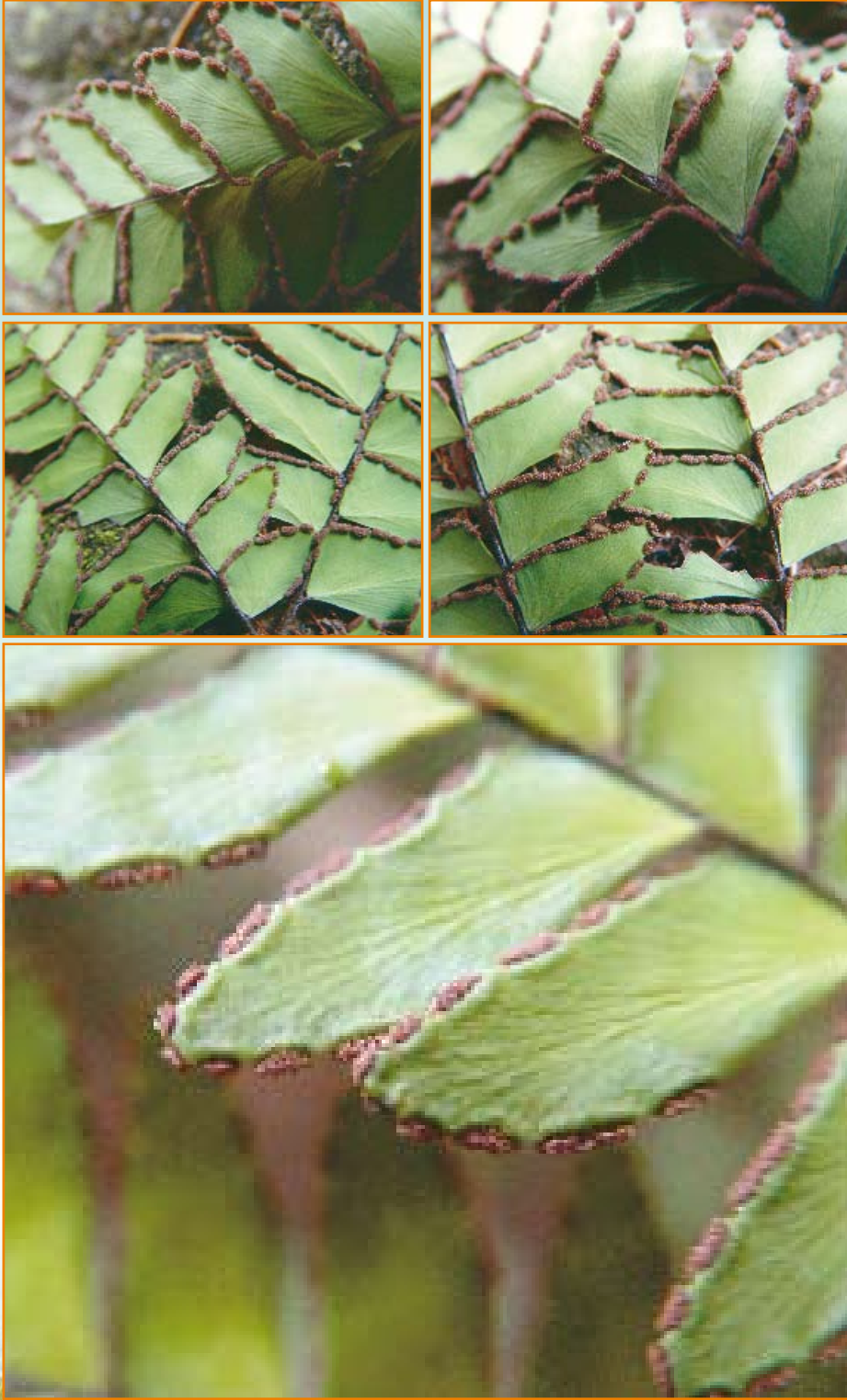
กลุ่มอับสปอร์ เกิดตามขอบใบ เป็นเส้นสีน้ำตาล ยาว 3 มิลลิเมตร เรียงตัวเป็นเส้นตามขอบใบ

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดินร่วนปนทราย แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

เฟินต้น

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cyathea sp.

ชื่อวงศ์

CYATHEACEAE

ชื่ออื่น

กูดยักษ์ ปากู-ฆาซี (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้าแข็งสูง 1-2 เมตร โคนต้นพองออก มีขนสีน้ำตาลแดงอยู่บริเวณโคนต้นโดยรอบ

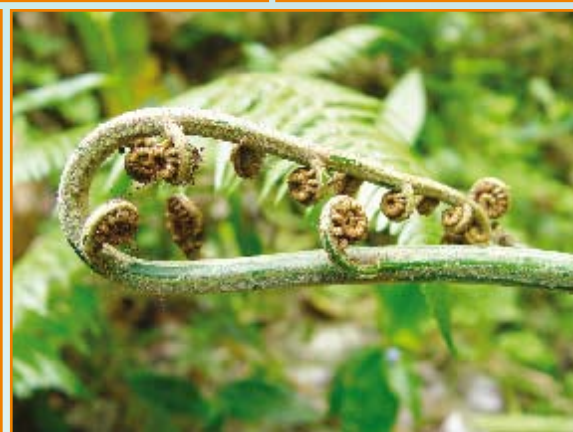
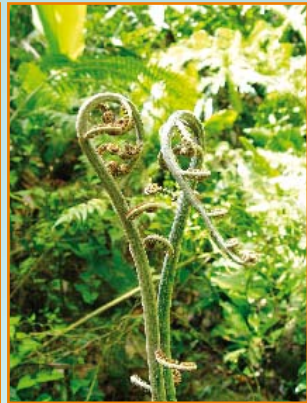
ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองถึงสามชั้น เรียงแบบสลับ กว้าง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 12-17 เซนติเมตร แผ่นใบย่อยบางรูปขอบขนาน ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนปกคลุมเล็กน้อย ขอบใบเรียบหรือหยักถี่ ปลายใบแหลม โคนใบมน เส้นใบแตกแบบโค้งจรดกัน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ใบอ่อนสีเขียวอ่อนม้วนงอมีขนอ่อนนุ่มจับแล้วติดมือ ก้านใบยาว 100-150 เซนติเมตร มีหนามเล็ก ๆ สีดำอยู่รอบ ๆ บริเวณก้านใบ ก้านใบย่อยยาว 10-25 เซนติเมตร

กลุ่มอับสปอร์ แตกตามยาวอยู่ใต้ใบ

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

ระย้าเกล็ดหอย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lycopodium nummularifolium Blume

ชื่อวงศ์

LYCOPODIACEAE

ชื่ออื่น

เกล็ดปลาช่อน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชใกล้เคียงเฟิน

ลำต้น ห้อยลงยาว 50-60 เซนติเมตร อาศัยบนต้นไม้ขนาดใหญ่ แตกกิ่งเป็นคู่ยาวไม่เป็นระเบียบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงในระนาบเดียวกัน รูปไข่เกือบกลม กว้าง 0.4-0.5 เซนติเมตร ยาว 0.7-1.0 เซนติเมตร แผ่นใบอบน้ำเล็กน้อย ค่อนข้างหนา ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน สีเขียวเป็นมัน ขอบใบเรียบ ปลายใบมน ก้านใบสั้นติดกับลำต้นมองเห็นใบชัดเจนทั้ง 2 ด้าน

สโตรบิลัส เกิดขึ้นที่ปลายยอดของสายที่เรียวเล็ก สายยาว 10-18 เซนติเมตร

แหล่งที่พบ อาศัยบนต้นไม้ที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

ลำเท็ง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Stenochlaena palustris (Burm.f.) Bedd.

ชื่อวงศ์

PTERIDACEAE

ชื่ออื่น

มีติง (มลายู-ยะลา) ฝักกูดแดง ประสวัน ลำมะเท็ง
ฝักขอตแดง ฝักกูดมอญ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้า เลื้อยเกาะไม้อื่นหรือเลื้อยไปตามพื้นดิน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-2.0 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ กว้าง 15-30 เซนติเมตร ยาว 30-70 เซนติเมตร ใบย่อยมีจำนวน 20-30 ใบ รูปรีเวแคบ ก้านสั้น ใบย่อยกว้าง 2.5-3.5 เซนติเมตร ยาว 13-17 เซนติเมตร แผ่นใบเรียบ ผิวใบเรียบ ขอบใบเป็นจักละเอียด ลักษณะคล้ายหนามแหลม ปลายใบแหลม โคนใบสอบเรียว เส้นกลางใบมีลักษณะกลม เมื่อแก่จะมีสีน้ำตาล ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง ใบแก่สีเขียว ก้านใบยาว 40-50 เซนติเมตร ก้านใบย่อยยาว 0.5-0.8 เซนติเมตร

กลุ่มอับสปอร์ เกิดตรงขอบใบ โคนใบมีวงขึ้นด้านบน ด้านล่างมีอับสปอร์สีน้ำตาลเป็นเม็ดเล็กๆ จำนวนมากสีน้ำตาลเกาะติดอยู่อัดกันแน่น

แหล่งที่พบ พบบริเวณดินค่อนข้างแข็ง ใกล้แหล่งน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

ลิเกาย่อม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lygodium polystachyum Wall. ex. T. Moore

ชื่อวงศ์

SCHIZAEACEAE

ชื่ออื่น

กูดก້อง กูดเครือ ลิเกาย่อม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้าเลื้อยสั้นอยู่ใต้ดิน มีขนสีดำปกคลุมหนาแน่น

ใบ ใบประกอบ 2 ชั้น ออกแบบสลับ จำนวนมากกว่า 10 คู่ ตัวใบย่อยรูปขอบขนานถึงรูปเกือบสามเหลี่ยม กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร ยาว 6.0-8.0 เซนติเมตร ขอบใบหยักลึก ปลายมน ขอบใบบริเวณโคนเป็นหยักตื้นอีกชั้น ปลายใบแหลม โคนใบรูปกึ่งตัด ก้านใบส่วนที่งอกออกจากยอดเหง้า ยาว 25-40 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 มิลลิเมตร สีน้ำตาลแดง ก้านใบย่อย แตกออกจากแกนใบหลักเป็นกิ่งสั้น ก้านกลมยาว 2.0-3.0 มิลลิเมตร สีน้ำตาลอ่อน มีขนสั้นปกคลุมไม่หนาแน่น แกนกลางใบย่อยชั้นที่สอง ยาว 20-30 เซนติเมตร มีขนสีน้ำตาลอ่อนปกคลุมแน่น

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดินร่วนปนทราย แสงส่องรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

ลิภาไทรย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lygodium flexuosum (L.) Sw.

ชื่อวงศ์

SCHIZAEACEAE

ชื่ออื่น

กระฉอด ตีนตะขาบ กูดก้อง กูดเครือ สายพานผี
ริ้วปะชา (มลายู)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน ลำต้นเป็นเถา

ไรโซม เป็นเหง้าสั้นอยู่ในดิน มีขนสีน้ำตาลปกคลุม กิ่งเป็นเถากลม เส้นเล็ก สีดำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 มิลลิเมตร เหนียวแข็งแรง สามารถเลื้อยพันต้นไม้ บริเวณใกล้เคียงได้ยาวหลายเมตร

ใบ มี 2 แบบคือ **ใบไม้สร้างสปอร์** เป็นใบประกอบแบบขนนก ใบประกอบย่อยแยกออกจากกิ่งเป็นคู่ ใบย่อย รูปขอบขนานถึงรูปสามเหลี่ยม กว้าง 7.0-10.0 เซนติเมตร ยาว 10-20 เซนติเมตร แผ่นใบหนาเหนียว ผิวใบเรียบ ขอบใบหยักเป็นซี่ฟัน **ใบสร้างสปอร์** มีลักษณะผอมเรียกว่าใบปกติที่ไม่มีสปอร์ ขอบฟันหยักฟันเลื่อย

กลุ่มอับสปอร์ เกิดตรงขอบใบเรียงตัวตามรอยหยักรอบใบ

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดิน เลื้อยพันต้นไม้ที่อยู่ใกล้เคียง แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

ลูกไก่ดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pleocneia irregularis (C.Prerisl.)

ชื่อวงศ์

DRYOPTERIDACEAE

ชื่ออื่น

กูดกบ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินดิน

ไรโซม ออว ตั้งตรงอยู่เหนือดิน สีนํ้าตาล เส้นผ่าศูนย์กลาง 5.0-7.0 เซนติเมตร รากเป็นฝอยสีดำ

ใบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้ามระนาบเดียว กว้าง 10-20 เซนติเมตร ใบย่อยรูปสามเหลี่ยมหรือขอบขนาน กว้าง 1.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 12-19 เซนติเมตร จำนวน 20-25 คู่ ใบย่อยคู่ล่างสุดแตกเป็นสองแฉก ปลายใบแหลมโคนใบตัด ขอบใบเป็นแฉกหยักลึก ก้านใบเป็นเหลี่ยมสีดำ ยาว 30-50 เซนติเมตร ที่โคนก้านมีขนสีน้ำตาลปกคลุม

กลุ่มอับสปอร์ เกิดได้ใบ สปอร์รูปกลมหรือรีนูนขึ้นมา สีนํ้าตาล กว้าง 1-2 มิลลิเมตร เป็นจุดเรียงกระจาย

แหล่งที่พบ ขึ้นบนดินร่วนปนทราย แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ

กรีษะลา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Sphaerostephanos sp.

ชื่อวงศ์

THELYPTERIDACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นเฟินดิน

ไรโซม เป็นเหง้าตั้งตรง เส้นผ่าศูนย์กลาง 10-20 เซนติเมตร คล้ายเฟินต้น มีขนสีน้ำตาลปกคลุมทั่วลำต้นและโคนก้านใบ

ใบ ใบประกอบแบบขนนก รูปขอบขนาน กว้าง 1.8-2.0 เซนติเมตร ยาว 18-20 เซนติเมตร ที่โคนก้านใบจะมีขนาดเล็กลง แผ่นใบหนา ผิวใบมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ขอบใบหยักลึก ปลายใบเรียวแหลม โคนใบตัด ก้านใบมีขนปกคลุมทั่วก้านใบ ก้านใบยาว 1.0-1.5 เมตร

กลุ่มอับสปอร์ อยู่ใต้ใบ รูปกลม หรือรูปรียาว เรียงตัวตามแนวเส้นใบ

แหล่งที่พบ ขึ้นบนพื้นดิน มีแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

สร้อยนารี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lycopodium carinatum Desv. ex Lam.

ชื่อวงศ์

LYCOPODIACEAE

ชื่ออื่น

สร้อยนารี หางหนู หางเปี้ยแจ็ก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชไถ่เลื้อยเฟิน

ลำต้น มีลักษณะกลมคล้ายสายสร้อย เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-2.8 มิลลิเมตร ห้อยลงยาว 30-40 เซนติเมตร แตกกิ่งเป็นคู่ ปลายยอดจะเรียวเล็กลง

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบไม่ชิดกันมาก มองเห็นลำต้นชัดเจน ใบรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม กว้าง 1.0-1.5 มิลลิเมตร ยาว 7.0-10.0 มิลลิเมตร ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม โคนแหลม

สโตรบิลัส อยู่ที่ปลายยอดแตกแขนงเป็นเส้นเล็ก ๆ หุ้มด้วยเกล็ดเล็ก ๆ

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ขนาดใหญ่ แสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ สปอร์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ทรงต้น

ลำมธ้อยยอด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lycopodium cernuum L.

ชื่อวงศ์

LYCOPODIACEAE

ชื่ออื่น

กูดขน หน้าก้านเพียง ดอกหิน รังไก่อ รวยไก่อ แสงงแย้

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชไถ่ไถ่เคียงเฟิน

ลำต้น เป็นเหง้าทอดเลื้อยแนบผิวดิน หรือใต้ดินตื้นๆ เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร

ใบ มีสองแบบ คือ *ใบที่ไม่สร้างสปอร์* เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับห่าง ๆ รูปแถบ หรือรูปแถบแกมรูปใบหอก กว้าง 1.0-3.0 มิลลิเมตร ยาว 0.5-1.0 เซนติเมตร แผ่นใบหนาแข็ง ผิวนิเวียบ ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม โคนใบเชื่อมติดกับก้าน ไม่มีก้านใบ *ใบสร้างสปอร์* ออกเป็นกลุ่มรูปทรงกระบอกตั้งตรงที่ปลายยอด ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ปลายเรียวแหลม ขอบหยักซี่ฟัน

สโตรบิลัส อยู่เดี่ยวๆ ตามซอกใบ

แหล่งที่พบ ไถ่ไถ่ลำธาร ที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ทรงต้น

หญ้ารังไก่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Nephrolepis biserrata (Sw.) Schott

ชื่อวงศ์

SELAGINELLACEAE

ชื่ออื่น

กนกนารี

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชใกล้เคียงเฟิน

ลำต้น ตั้งตรงใต้ดิน ข้างลำต้นมีรากงอกบริเวณด้านล่าง และรากแตกสาขา เป็นคู่ ๆ

ใบ ใบประกอบ จัดเรียงตัวเป็น 4 แถว ตลอดความยาวของลำต้น 2 แถวที่มีขนาดใหญ่กว่า เรียกว่า Ventral leaves และอีก 2 แถวเป็นเกล็ดตามลำต้นแนบติดกับแกน ปลายแหลม ใบมีสีเขียวอ่อนถึงเขียวเข้ม บางชนิดมีสีแดง สีเหลืองพ้ำก้านใบยาวเลื้อยคลุมดิน และชูส่วนปลายยอดตั้งขึ้น สูงไม่เกิน 50 เซนติเมตร แตกกิ่งก้าน เป็นคู่ ๆ แผ่กระจายในระนาบเดียว

สโตรบิลัส อยู่บริเวณส่วนปลายกิ่ง แตกออกเป็น 1 พู ยาว 2.0-2.5 เซนติเมตร สปอร์จัดเรียงตัวเป็น 4 แถว ติดอยู่ที่แกนของสโตรบิลัส

แหล่งที่พบ พบบริเวณพื้นที่ชุ่มชื้นใกล้ธารน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น แผ่นใบ

หางนกยูง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Anthrophyum callifolium Blume.

ชื่อวงศ์

VITTARIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นเฟินอิงอาศัย

ไรโซม เป็นเหง้าสีดำ เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.0-4.0 เซนติเมตร ก้านใบสั้น

ใบ เป็นใบเดี่ยว รูปแถบยาวแกมรูปหอก กว้าง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 25-30 เซนติเมตร ปลายกว้างออกแล้วสอบเข้าคล้ายเพนซ์้าหลวงหลังลาย แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนนูนเข้ม เส้นใบเห็นชัดเจน ผิวใบด้านล่างเป็นร่องของเส้นใบชัดเจน ขอบใบเรียบ ปลายใบมน โคนใบสอบ ใบสีเขียวเข้มเป็นมันวาวเหลือบน้ำเงิน

กลุ่มอับสปอร์ เกิดใต้ใบจัดเรียงตัวต่อเนื่องเป็นแถว ยาวเป็นช่วงไปตามความยาวของใบการจัดเรียงไม่เป็นระเบียบ

แหล่งที่พบ เกาะอาศัยบนต้นไม้ริมลำธารน้ำตก ได้รับละอองไอน้ำและความชื้นสูงมาก แสงรำไร

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ใบ

หางสิงห์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lycopodium sp.

ชื่อวงศ์

LYCOPODIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชไถ่ไต่เคียงเฟิน

ลำต้น มีลักษณะกลมคล้ายสายสร้อย เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-2.8 มิลลิเมตร ห้อยลงยาว 30-40 เซนติเมตร แตกกิ่งเป็นคู่ ปลายยอดจะเรียวเล็กลง

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับถี่ ใบไม่ชิดกันมาก มองเห็นลำต้นชัดเจน ใบรูปสามเหลี่ยมปลายแหลมหรือรูปเข็ม กว้างประมาณ 2 มิลลิเมตร ยาว 7.0-10.0 มิลลิเมตร ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม โคนแหลม

สโตรบิลัส อยู่ที่ปลายยอดแตกแขนงเป็นเส้น ๆ เล็ก ๆ หุ้มด้วยเกล็ด

แหล่งที่พบ บริเวณค่อนข้างขึ้น ไถ่ไต่แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ สปอร์

ลักษณะเด่น ทรงต้น

กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย

พืชเมล็ดเปลือย (Naked Seed Plants) หมายถึงพืชที่เมล็ดไม่มีสิ่งห่อหุ้ม พืชพวกนี้ไม่มีรังไข่ ไม่มีผล และมีการปฏิสนธิเดี่ยว (single fertilization) ตัวอย่าง พืชในชั้นนี้ เช่น สนเขา แปะก๊วย และปรง พืชเมล็ดเปลือยมีวิวัฒนาการในโลกมาก่อนพืชดอก เมื่อประมาณ 280 ล้านปีที่แล้ว หรือก่อนไดโนเสาร์เริ่มครองโลก

ปรงเขา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cycas circinalis L.

ชื่อวงศ์

CYCADACEAE

ชื่ออื่น

ปรงเขา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้นพวกเมล็ดเปลือย

ลำต้น สูง 3-4 เมตร เปลือกสีเทาอมดำ ขรุขระแตกเป็นเกล็ด ลำต้นเดี่ยวหรือแตกกิ่ง

ใบ ใบประกอบแบบขนนก ออกบริเวณยอด ใบย่อยรูปยาวแคบ กว้าง 1.0-1.3 เซนติเมตร ยาว 8.0-12.0 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลมหรือมนหรือเว้ามุม ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ก้านใบมีหนามห่าง ๆ

เมล็ด รูปไข่ ผิวเกลี้ยง กว้าง 3.0-3.5 เซนติเมตร ยาว 4.5-4.8 เซนติเมตร ออกที่ปลายยอด

ช่วงเวลาการออกดอก ตุลาคม-กุมภาพันธ์

แหล่งที่พบ บนเขาสูง มีแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้นและใบ

กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว

พืชใบเลี้ยงเดี่ยว หมายถึง พืชที่มีลำต้นเป็นข้อ ปล้อง เห็นได้ชัดเจน ไม่มีระบบรากแก้ว เป็นระบบรากฝอย เส้นใบเรียงตัวในแนวขนานกัน ดอกมีจำนวน 3 หรือทวีคูณของ 3

กระเทียม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Zingiber sp.

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น

กระเทียม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พืชล้มลุกมีอายุหลายปี

ลำต้น ใต้ดินเป็นแบบเหง้าขนาดใหญ่ สีขาวอมเหลืองอ่อน มีกลิ่นน้ำมันหอมระเหย ตลอดจน กลิ่นหอมแรง ลำต้นเทียมสูงประมาณ 2 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว รูปขอบขนาน กว้าง 6.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 21-24 เซนติเมตร ใบเรียวยาวสีเขียวเข้ม ออกซ้อนกันเป็นแผงๆ เรียงสลับกัน โคนก้านใบแผ่ออกเป็นกาบหุ้ม ช่วงต่อระหว่างก้านใบกับแผ่นใบจะมีเยื่อบางติดเป็นติ่งอยู่ข้างก้านใบ

ดอก ออกเป็นช่อ โผล่ขึ้นมาจากลำต้นใต้ดิน ดอกมีกลีบประดับสีเหลืองนวล เป็นกระพุ่มโค้งรองรับดอกย่อยแต่ละดอกไว้ กลีบดอกสีขาวนวล 3 กลีบ แทรกอยู่ตามเกสรตัวผู้

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ ขึ้นตามป่าดิบชื้น ใกล้เคียงน้ำ

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ช่อดอก

กล้วยไม้ *Thelasis*

ชื่อวิทยาศาสตร์

Thelasis micrantha (Brog्न.) J.J.Sm.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย ขึ้นเป็นกอ

ลำต้น กกลมสั้น อวบน้ำ เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-2.0 เซนติเมตร

ใบ รูปขอบขนาน กว้าง 1.2-1.5 เซนติเมตร ยาว 13-18 เซนติเมตร โคนใบติดกับลำต้น ปลายใบแหลม แผ่นใบหนา

ดอก ออกเป็นช่อ ช่อดอกออกที่ปลายยอด ช่อยาว 8.0-10.0 เซนติเมตร ดอกมีขนาดเล็กมาก กลีบดอกสีขาว ก้านดอกและฐานรองดอกมีสีส้ม

ช่วงเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ ใกล้แหล่งน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ แยกหัว

ลักษณะเด่น ช่อดอก

กะป้อเขา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Licuala malajana Becc.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

เพี้ยะ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นปาล์มต้นเดี่ยวหรือแตกกอขนาดเล็ก

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-5.0 เซนติเมตร สูง 1.5-3.0 เซนติเมตร

ใบ รูปฝ่ามือ เรียงแบบเวียน แผ่นใบค่อนข้างกลม สีเขียวเข้ม ใบย่อยมี 20-30 ใบ กว้าง 2.5-6.0 เซนติเมตร ยาว 40-60 เซนติเมตร มีขนาดใกล้เคียงกัน ปลายใบหยักเป็นซี่ ขอบกาบใบมีรกเป็นเส้นใยสีน้ำตาลหุ้มลำต้น มีลิ้นใบยาวประมาณ 10 เซนติเมตร ก้านใบยาว 1.0-2.5 เมตร ที่ขอบมีหนามสั้น ๆ สีดำ

ดอก ออกเป็นช่อบริเวณซอกกาบใบ ยาว 60-120 เซนติเมตร เป็นช่อแยกแขนงมี 5-8 แขนง แต่ละแขนงมี 3-6 ช่อย่อย

ผล รูปกลม ขนาด 1 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดงส้ม

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ ช่อผล

กะป้อหนู

ชื่อวิทยาศาสตร์

Licuala triphylla Griff.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

กะป้อนกแค้น, ชิงหางหนู, ปาละติกู (มลายู-ปัตตานี)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ปาล์มต้นเดี่ยวขนาดเล็ก

ลำต้น สูง 30-50 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบรูปใบพัด ขอบกาบใบมีรกเป็นเส้นใยสีน้ำตาลห่อหุ้ม กว้าง 30-40 เซนติเมตร ยาว 100-150 เซนติเมตร แผ่นใบค่อนข้างกลมแตกเป็นใบย่อย 3-5 ใบ ลักษณะใบย่อยจักเว้าลึกถึงสะดือ ใบย่อยตรงกลางมีขนาดใหญ่ปลายใบหยักเป็นซี่ กว้าง 10-15 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร ก้านใบยาว 30-50 เซนติเมตร มีหนามเล็กๆ ที่ขอบก้านใบตลอดความยาวก้าน

ดอก ดอกเป็นช่อ บริเวณซอกกาบใบ ยาว 10-40 เซนติเมตร มี 3-4 แขนง แต่ละแขนง มี 2-5 ช่อย่อย

ผล รูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.6-0.8 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดง

ช่วงเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ ช่อผล

กะระร้อนปากเปิด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cymbidium findlaysonianum Lindl.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

กะระร้อนตอย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัยขึ้นเป็นกอแน่น พบตามต้นไม้ขนาดใหญ่

ลำต้น เจริญทางด้านข้าง ลำลูกกล้วยรูปรีแบน

ราก มีจำนวนมากเป็นกระจุก

ใบ รูปขอบขนานเป็นแถบยาวหนาและแข็ง กว้าง 2.0-5.0 เซนติเมตร ยาว 18-50 เซนติเมตร โคนลำต้นมีใบซ้อนแน่น

ช่อดอก แบบกระจะ ยาว 20-60 เซนติเมตร ช่อดอกห้อยลง กลีบดอกสีเหลืองอมน้ำตาล กลีบปากขอบสีขาว กลางกลีบมีสีม่วงแดง ขนาดประมาณ 3 เซนติเมตร

ผล รูปรี กว้าง 2.5-3.5 เซนติเมตร ยาว 5.5-7.0 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีเขียวอมเหลือง

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ บริเวณที่แสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

กำลั้บหนุ่มน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dracaena conferta Ridl.

ชื่อวงศ์

DRACAENACEAE

ชื่ออื่น

กำลั้บขุนมาร กำลั้บควายถึ่ก สะลั้กั้บูโ้เ้ะ (มลายู-นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก เปลือกสีเทา

ลำต้น เดี่ยวตั้งตรง เห็นข้อปล้องชัดเจน

ใบ ใบเดี่ยว รูปไข่ ใบเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก กว้าง 2.0-2.5 เซนติเมตร ยาว 29-35 เซนติเมตร ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม ผิวใบเรียบ เส้นใบแตกแบบเส้นขนาน ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวเข้ม

ดอก เป็นช่อโปร่ง ออกที่ปลายยอด สีชมพู มี 15-25 ดอกย่อย มีลักษณะเป็นหลอด ก้านดอกสั้น กลีบรวม 6 กลีบ สีขาว โคนติดกันเป็นรูปทรงกระบอก ผลกลม

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-มิถุนายน

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ใบ

มด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Scindapsus maclurei Merr. & Matcalf

ชื่อวงศ์

ARACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เลื้อยเกาะไปบนต้นไม้ใหญ่หรือก้อนหินหรือเลื้อยทอดไปตามพื้นดิน

ลำต้น สีเขียว กกลม มีรากแตกออกมาจำนวนมาก เพื่อยึดเกาะ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ใบรูปขอบขนาน กว้าง 27-29 เซนติเมตร ยาว 65-68 เซนติเมตร โคนใบเว้าตื้น ขอบใบพลิกเป็นคลื่น ปลายใบมน ผิวใบเรียบมัน ใบอ่อนสีเขียว ใบแก่สีเขียวเข้ม ด้านหลังใบเห็นเส้นใบชัดเจน

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ พบขึ้นในป่าโปร่ง ใกล้เคียงน้ำ

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น

ลักษณะเด่น ใบ

ชะมดเขา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aglaonema nitidum (Jack) Kunth.

ชื่อวงศ์

ARACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก

ลำต้น อวบน้ำ มีทั้งทอดเลื้อยหรือตั้งตรง

ใบ ใบเดี่ยว รูปขอบขนาน กว้าง 8.5-10.5 เซนติเมตร ยาว 27-31 เซนติเมตร โคนใบเรียวดูไปยังก้านใบ ขอบใบเรียบ ปลายแหลม ผิวใบมัน เส้นกลางใบเป็นร่องตื้น เส้นใบแตกแบบขนนก ซึ่งเป็นร่อง ก้านใบยาว 15-16 เซนติเมตร ใบอ่อนสีเหลืองอ่อน ใบแก่สีเขียวเข้ม

ผล กลมค่อนข้างรี เส้นผ่าศูนย์กลาง 4.0-5.0 เซนติเมตร ยาว 0.8-1.2 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียวอมเหลือง ผลแก่สีส้ม เมล็ด รูปรีคล้ายตัวเอ็ชเชียว

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

แหล่งที่พบ ใกล้เคียงแหล่งน้ำทั่วไปในที่ร่ม

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น

ลักษณะเด่น ทรงต้น

เข่าบดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pomatocalpa spicatum Breda

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัยเกาะบนต้นไม้ใหญ่

ลำต้น เจริญทางปลายยอด ใบรูปขอบขนาน ปลายใบเว้า กว้าง 1.5-2.0 เซนติเมตร ยาว 10-15 เซนติเมตร

ดอก เป็นช่อแบบกระจุก ออกที่ข้างลำต้น ดอกกว้างประมาณ 0.4 เซนติเมตร กลีบดอกรูปรีแกมรูปไข่กลับ ดอกสีเหลือง โคนกลีบดอกมีจุดประสีน้ำตาลแดง ทอยยบานจากโคนช่อไปปลายช่อดอก

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ ใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

ดาหลา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Etlingera elatior (Jack) R.M. Sm.

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น

กาแต (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุกอายุหลายปี

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ในดิน มีก้านใบอัดแน่นเหมือนลำต้นสูง 2-4 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับตรงข้าม รูปใบหอก กว้าง 15-18 เซนติเมตร ยาว 40-50 เซนติเมตร โคนใบเรียวเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลมตั้ง ผิวใบเรียบ แววมั่น แผ่นใบหนา เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบนูนเห็นชัดเจน ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ขอบใบมีสีม่วงและม้วน ใบแก่สีเขียวเข้ม

ดอก ออกเป็นช่อกระจุก มีกลีบประดับ 2 ขนาด คือส่วนโคนประกอบด้วย กลีบประดับขนาดใหญ่กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร สีแดงชลิบขาวเรียงซ้อนกันและ จะบานออก 25-30 กลีบ และมีกลีบประดับขนาดเล็กอยู่ส่วนบนของช่อดอก กลีบกว้าง ประมาณ 1 เซนติเมตร ซึ่งมีสีเดียวกับกลีบประดับขนาดใหญ่ กลีบประดับเล็กนี้จะหุบ เข้าเรียงเป็นระดับมี 300-330 กลีบ ภายในกลีบประดับขนาดใหญ่ที่บานออกจะมีดอก ขนาดเล็กกลีบดอกสีแดง ดอกบานเต็มที่ กว้าง 14-16 เซนติเมตร ความยาวช่อ 10-15 เซนติเมตร มีก้านช่อดอกยาว 80-100 เซนติเมตร ลักษณะก้านช่อดอกแข็งแรง

ผล ผลกลุ่ม รูปทรงกลม มีขนปกคลุมทั่วผล ผิวเปลือกค่อนข้างเรียบแต่หนา มีสีน้ำตาล เนื้อในฉ่ำน้ำ เมล็ดขนาดเล็ก สีดำมีเมือกหุ้มทั่วเมล็ด

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ ใกล้เคียงน้ำลำธาร

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ช่อดอก ช่อผล

ตากาฉ้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Kingidium deliciosum (Rchb.f.) Sweet

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

ตากาฉ้อ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น ขนาดเล็ก เจริญเติบโตทางปลายยอด มีรากขนาดใหญ่ เพื่อยึดเกาะ

ใบ เป็นแผ่นแบนหนารูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 1.3-3.6 เซนติเมตร ยาว 4-6 เซนติเมตร ขอบใบเรียบ สีเขียวเข้มเป็นมัน

ดอก ออกเป็นช่อ ก้านช่อดอกยาว 5.5-9.5 เซนติเมตร ดอกขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2-1.4 เซนติเมตร โคน 1 ช่อ มีประมาณ 3-7 ดอก กลีบดอกสีขาว กลีบปากแยกเป็นสามแฉกสีชมพู ดอกบานเป็นเวลานาน

ช่วงเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร ใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เต่าร้างหนู

ชื่อวิทยาศาสตร์

Arenga caudata (Lour.) H.E. Moor.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

ตาล ตาลไก่ ตาลรัง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพาล์มยืนต้นขนาดกลาง

ลำต้น สูงประมาณ 1 เมตร ลำต้นตั้งตรงแตกหน่อบริเวณโคนต้น มีกาบหุ้มลำต้น เปลือกเรียบสีเขียวย่อนมีขนาดเล็กน้อย มีรกเป็นเส้นใยสีน้ำตาลดำ ก้านใบยาว 1.0-1.5 เมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับหนาแน่นที่เรือนยอด โคนใบสอบเป็นรูปลิ้มเบี้ยว ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม แผ่นใบย่อยเหนียว ใบย่อยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ผิวใบแววเป็นมันทั้งสองด้าน ผิวกาบใบด้านบนออกมีขนสั้นๆ สีน้ำตาลออกสีขาว ใบย่อยด้านบนสุดมีขนาดใหญ่สุด กว้าง 10-12 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร ก้านใบยาว 30-60 เซนติเมตร แกนกลางใบยาว 30-40 เซนติเมตร ก้านใบและแกนกลางใบ มีขนสีน้ำตาลปกคลุม

ดอก เป็นช่อตั้งขึ้นยาว 30-80 เซนติเมตร ออกบริเวณซอกกาบใบจำนวนมาก ไม่มีก้านช่อดอกย่อย

ผล ออกเป็นช่อแยกแขนงห้อยลง ผลเดี่ยว ทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7-1.0 เซนติเมตร ผิวเรียบอัดแน่นในก้านช่อ ผลอ่อนมีสีเขียวอมม่วง เมื่อสุกสีแดง หนึ่งผลมีหนึ่งเมล็ด

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ

เถาบุเขียว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vanilla sp.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เครือขลุ่ยเขียว, คคนกกูด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น ทรงกระบอก ลักษณะเป็นเถาเลื้อยยาวมาก

ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้อลำต้น เรียงกันห่างๆ ใบรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 7.0-10.0 เซนติเมตร โคนใบมน ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบ แผ่นใบอ่อนน้ำ

ดอก เป็นช่อแบบกระจุก ออกที่ข้อข้างลำต้น กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขอบขนานทั้งห้ากลีบ สีขาวครีม กลีบปากรูปแตร ปลายกลีบมีกลุ่มขนยาวสีชมพู ขอบกลีบหยักเป็นคลื่น ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

แหล่งที่พบ พบบริเวณที่มีความชื้นสูง มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น

ลักษณะเด่น ต้นและดอก

บอนกระดาด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Colocasia gigantea Hook.f.

ชื่อวงศ์

ARACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นไม้ล้มลุก

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน สีขาว แทงก้านใบออกจากใต้ดิน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบเวียนสลับเป็นกระจุกที่ลำต้น ใบรูปหัวใจ กว้าง 25-35 เซนติเมตร ยาว 30-40 เซนติเมตร โคนรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ปลายใบมน ผิวใบเรียบ แผ่นใบหนา เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน มีไขเคลือบสีขาว ก้านใบมีไขเคลือบ มองมุมสี่ขวานवल เนื้อในของก้านใบอวบน้ำ และมีรูอากาศแทรกอยู่ในเนื้อใบ

ดอก เป็นช่อ ออกตามซอกใบ เป็นแท่งเดี่ยวๆ ดอกแยกเพศอยู่ในช่อเดียวกัน ฉ่ำน้ำ

ผล เป็นผลสด สีเขียว

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ บริเวณที่ชื้นแฉะ

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ทรงต้น

บอนส้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Homalomena rostrata Griff.

ชื่อวงศ์

ARACEAE

ชื่ออื่น

บอนหอม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชล้มลุกอวบน้ำ อายุหลายปี

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน มีน้ำยางใส

ใบ ใบเดี่ยว แตกจากลำต้นเหนือดินขึ้นเป็นกลุ่มเรียงติดกันแน่น รูปหัวใจ ใบขนาดใหญ่ กว้าง 25-30 เซนติเมตร ยาว 30-40 เซนติเมตร โคนใบเว้าลึกรูปหัวใจ ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบแหลมเข็ม ผิวใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน แผ่นใบหนาอวบน้ำ เส้นใบแตกแบบขนานตั้งฉากกับเส้นกลางใบ เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ใบอ่อนสีแดงอ่อนหรือสีเขียวยาว ขอบใบมีวุ้นเข้าหากัน ใบแก่สีเขียวเข้ม ก้านใบยาว 80-100 เซนติเมตร ก้านใบมีรูพรุน บริเวณโคนก้านใบด้านบนเป็นร่องน้ำ ด้านท้องใบเป็นสันนูนใหญ่

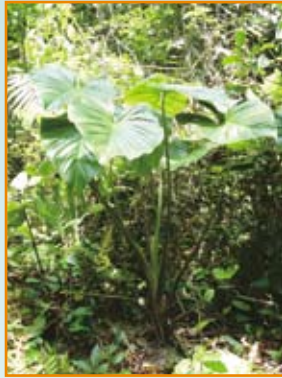
ดอก ออกเป็นช่อ แตงกลมยาว ดอกตัวผู้อยู่ตอนบน ดอกตัวเมียอยู่ตอนล่าง ถัดลงมาจะมีจำนวนน้อยกว่าดอกตัวผู้ หรืออาจจะมีดอกไม่มีเพศคั่นอยู่ระหว่างกลาง หรืออาจจะมีก็ได้ ก้านช่อดอกยาว 25-30 เซนติเมตร ดอกอ่อนสีขาว ดอกแก่สีเขียว มีกาบหุ้มช่อดอก ยาว 12.5-15.0 เซนติเมตร กาบนี้จะป้องออกมาบริเวณที่เป็นดอกเพศเมีย ตรงปลายกางเป็นรูปจระเขย

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ ในที่ร่มเงา ชุ่มชื้น

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ทรงต้น

บอนหิน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Schismatoglottis calyptrata (Roxb.) Zoll & Moritzi

ชื่อวงศ์

ARACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชล้มลุกชอบน้ำ

ลำต้น เป็นหัวอยู่ใต้ดิน มีน้ำยางสีใส

ใบ ใบเดี่ยว ขึ้นมาจากหัวใต้ดินหรือลำต้นตอนเหนือดินขึ้นเป็นกลุ่ม ใบใหญ่

ก้านใบยาวเรียงแบบเวียนสลับ กว้าง 10-15 เซนติเมตร ยาว 20-24 เซนติเมตร โคนใบเว้าลึกรูปหัวใจ ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน แผ่นใบหนาอวบน้ำ รูปหัวใจ เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ก้านใบยาว 25-35 เซนติเมตร ก้านใบมีรูพรุน ด้านบนเป็นร่องน้ำด้านท้องใบเป็นสันนูนใหญ่ โคนก้านใบเป็นครีบ

ดอก ออกเป็นช่อ ดอกย่อยขนาดเล็ก กาบประดับขนาดใหญ่ กว้าง 3.0-5.0 เซนติเมตร ออกบริเวณซอกกาบใบ สีขาว

ผล ผลสด ทรงกลมรี

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ ในที่ร่ม ใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ทรงต้น

บุก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Amorphophallus sp.

ชื่อวงศ์

ARACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นไม้ล้มลุกเจริญในฤดูฝน และพักตัวในต้นฤดูร้อน

ลำต้น มีหัวใต้ดินสีน้ำตาลอยู่ใต้นานหลายปี

ใบ ใบเดี่ยวแผ่ออกไปคล้ายกับร่ม ขอบใบหยักเว้าเข้าหาเส้นกลางใบ ก้านใบกลมอวบน้ำ ลักษณะกลมเรียวยาว 80-150 เซนติเมตร ฉายสีเขียวและแดง (แตกต่างกันไปตามพันธุ์)

ดอก เป็นช่อขนาดใหญ่ แทงจากหัวใต้ดินลักษณะเป็นแท่งสีแดงแกมสีน้ำตาล ก้านช่อสั้น ใบประดับรูปกรวยหุ้มช่อดอก ขอบหยักเป็นคลื่นและบานออก

ผล ผลสดเนื้อนุ่ม สีแดง มีจุดสีดำตอนปลายยอด

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-พฤษภาคม

แหล่งที่พบ บริเวณร่มเงาแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ แยกหัว

ลักษณะเด่น ลำต้น

ปุดบุก้านดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Zingiber sp.

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น

ตือปุกูลาบาแต่อีแต (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชล้มลุกอายุหลายปี

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน มีกาบใบหุ้มแน่นคล้ายลำต้น สูง 2-3 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 7.0-10.0 เซนติเมตร ยาว 15-25 เซนติเมตร โคนใบสอบ ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบแหลมตั้ง ผิวใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน แผ่นใบหนาเหนียว เรียว เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ใบแก่สีเขียว โคนก้านใบแผ่ออกเป็นกาบอัดแน่นเป็นลำต้นเทียม

ดอก ออกบริเวณโคนต้น เป็นช่อทรงกระบอก ดอกย่อยสีขาว มีกลีบประดับสีแดงห่อหุ้ม

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ ขึ้นตามที่ชุ่มชื้น แสงรำไร หรือร่มเงาต้นไม้ใหญ่

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ดอก

บุตแดงใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Etlingera punicea (Roxb.) R.M. Sm.

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นพืชล้มลุก

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน มีกลิ่นน้ำมันระเหยตลอดต้น มีกาบใบเรียงตัวกันแน่นขึ้นเป็นลำต้นเทียมเดี่ยวๆ แทงขึ้นจากหัวใต้ดิน สูง 2-3 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนานแกมรูปหอก กว้าง 7.0-10.0 เซนติเมตร ยาว 50-70 เซนติเมตร โคนใบสอบเรียว ขอบใบเป็นคลื่น ปลายใบแหลมตั้ง ผิวใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน แผ่นใบหนาเหนียว เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ใบอ่อนม้วนเข้าด้วยกันสีเขียวอ่อน โคนใบสีเขียวอมแดง ใบแก่สีเขียว โคนก้านใบแผ่ออกเป็นกาบหุ้มลำต้น

ดอก ดอกเดี่ยว ออกบริเวณโคนต้น ดอกสีแดงขอบนอกของกลีบสีเหลือง กลีบดอกรูปเกือบขอบขนาน ปลายตัดกลีบเป็นมันเงา มี 6 กลีบ

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณมีร่มเงาแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ดอก

ปุดเดือน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Hedychium longicornutum Griff. ex Baker

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น

ปุดเดือน คือปุจจะจิง (มลายู- ยะลา) ว่านไล่เดือน (นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชจำพวกขิง ข่าอาศัยเกาะบนต้นไม้ มีรากเกาะ

คล้ายไล่เดือน

ลำต้น เลื้อยคอบน้ำเห็นข้อปล้องชัดเจน มีกาบใบเรียงตัวอัดกันแน่นเป็นลำต้นเทียม แทงออกมา

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 5.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 19-22 เซนติเมตร โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน แผ่นใบหนา เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบเป็นสันนูน มีกาบหุ้มอัดกันแน่นคล้ายลำต้น

ดอก เป็นช่อเชิงลด ออกเป็นกระจุกที่ปลายยอด เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอกสี่เหลี่ยม

ผล ผลกลม

ช่วงเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

แหล่งที่พบ เป็นพืชอาศัยอยู่บนต้นไม้

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ทรงต้น ดอก

ปุดนคยบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Zingiber sp.

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชล้มลุกอายุหลายปี

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน มีกาบหุ้มแน่นคล้ายลำต้น สูง 30-100 เซนติเมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 5.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-13.0 เซนติเมตร โคนใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลมตั้ง ผิวใบเรียบ เป็นมันทั้งสองด้าน แผ่นใบหนาเหนียว เส้นใบแตกแบบขนาน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ใบแก่สีเขียว โคนก้านใบแผ่ออกเป็นกาบหุ้มลำต้น

ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ดอกขนาดเล็ก สีเหลือง รูปทรงคล้ายนก

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ บริเวณใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ดอก

ผีเสื้อสุมาตรา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Phalaenopsis sumatrana Korth & Rchb. F.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

ผีเสื้อสุมาตรา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น มีลักษณะสั้น

ใบ รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 7.5-10.0 เซนติเมตร ยาว 20-28 เซนติเมตร โคนใบสอบแผ่ใบหนา ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบ

ดอก เป็นช่อแบบกระจุก ออกที่ข้างลำต้น 1 ช่อ มี 2-3 ดอก กว้าง 3.0-4.0 เซนติเมตร ดอกมีสีเหลืองครีม มีแถบลายสีแดงกึ่งน้ำตาล ช่อดอกยาว 10-18 เซนติเมตร

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-เมษายน

แหล่งที่พบ บนต้นไม้สูง มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

พลูช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vanilla sp.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

พลูช้าง ตองผา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น เป็นเถาเลื้อยยาวมาก ทรงกระบอกอวบน้ำ

ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้อลำต้น เรียงกันห่างๆ ใบรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 7.0-10.0 เซนติเมตร โคนใบมน ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม แผ่นใบอวบน้ำ ผิวใบเรียบ

ดอก เป็นช่อแบบกระจุก ออกที่ข้อข้างลำต้น ดอกกว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบ สีขาวครีม กลีบปากรูปแตร ปลายกลีบมีกลุ่มขนยาวสีขาว ขอบกลีบหยักเป็นคลื่น ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงเวลาการออกดอก มีนาคม-พฤษภาคม

แหล่งที่พบ พบบริเวณที่มีความชื้นสูง มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ แยกต้น

ลักษณะเด่น ดอก

ว่านจูงนาง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Geodorum citrinum Jacks.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

ว่านจูงนาง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้ดิน

ลำต้น เป็นหัวอยู่ใต้ดิน เจริญทางด้านข้าง หัวกลมหรือแบนเล็กน้อย

ใบ รูปรีแกมรูปใบหอกกลับทั้งใบในฤดูแล้ง กว้าง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 5.0-10.0 เซนติเมตร แผ่นใบหนา

ดอก เป็นช่อ ออกจากหัวใต้ดิน ดอกเกิดที่ปลายช่อเป็นกลุ่ม ดอกสีขาว กว้าง 2.5-4.0 เซนติเมตร ก้านช่อดอกมีใบประดับปกคลุมห่อๆ ปลายช่อดอกโค้งงอ ก้านช่อดอกยาว 13-18 เซนติเมตร

ช่วงเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-กันยายน

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ แยกหัว

ลักษณะเด่น ดอก

ว่านน้ำทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ludisia discolor (Ker. Gawl.) A.Rich.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

ว่านน้ำทอง ว่านร้อนทอง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้ดินขึ้นตามซอกหิน

ลำต้น ออมน้ำและค่อนข้างบอบบาง

ใบ รูปรีแกมรูปไข่ กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร ยาว 3.0-6.0 เซนติเมตร แผ่นใบบางค่อนข้างอวบน้ำ สีน้ำตาลอมแดง ตามแนวเส้นใบสีนวลหรือชมพู หรือชมพูอมแดง

ดอก ช่อดอกเกิดจากยอดเป็นช่อตรงสูง 8.0-20.0 เซนติเมตร ดอกเรียงตัวค่อนข้างโปร่งรอบแกน ทอยบานไปสู่ปลายช่อ

ช่วงเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-กันยายน

แหล่งที่พบ บนก้อนหินที่มีมอสเกาะอยู่ ใกล้แหล่งน้ำที่มีความชื้นสูง แสงรำไร

การขยายพันธุ์ โดยการปักชำ

ลักษณะเด่น ใบ ดอก

ว่านพังกอน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Tacca integrifolia Ker Gawl.

ชื่อวงศ์

TACCACEAE

ชื่ออื่น

ฤาษีนางครวญ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชล้มลุก

ลำต้น เหง้าใต้ดิน ออมน้ำ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปขอบขนานแกมรูปหอก กว้าง 15-20 เซนติเมตร ยาว 25-45 เซนติเมตร โคนใบสอบแคบ ปลายใบแหลม แผ่นใบกว้าง ก้านใบยาว 20-45 เซนติเมตร ก้านใบแผ่กว้างเป็นกาบหุ้มลำต้น

ดอก สีม่วงดำ เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.0 เซนติเมตร ก้านช่อดอกยาว 30-40 เซนติเมตร มีใบประดับรูปหอกสีขาว ส่วนโคนใบสีม่วง ขนาด 5.0-7.0 x 10-15 เซนติเมตร และใบประดับรูปเส้นด้ายยาว 10-15 เซนติเมตร จำนวน 15-20 เส้น

ผล สีม่วงดำ ปลายตัด โคนเรียว ยาว 2-3 เซนติเมตร

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ ริมลำธารที่มีความชื้นสูง

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

ศรีสยาม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Arenga hookerana (Becc.) Whitmore

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

เต่าร้างศรีสยาม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นปาล์มแตกกอขนาดเล็ก กอแน่น

ลำต้น สูง 1.0-1.5 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว กว้าง 20-25 เซนติเมตร ยาว 40-50 เซนติเมตร ขอบใบและปลายใบเว้าตื้นเป็นหยักเล็ก ๆ คล้ายหางปลา ขอบกาบใบมีรกลิ้นใยสีน้ำตาลห่อหุ้ม ลำต้น ก้านใบยาว 25-53 เซนติเมตร หลังใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ท้องใบสีขาวอมเทา มีใบจำนวนมาก

ดอก เป็นช่อ ออกระหว่างยอดหรือใกล้กับยอด ยาว 30-40 เซนติเมตร ไม่มีก้านช่อย่อย

ผล รูปกลมผิวเรียบ ขนาด 0.8-1.2 เซนติเมตร เรียงอัดกันแน่นในก้านช่อ ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดง

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ ในที่ร่มชื้นแฉะ

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ดอก

ลักษณะ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dienia ophrydis (J.Koning) Ormerod & Seidenf.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เปราะนกกุ่ม หูตัน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พบเจริญบนพื้นดินที่มีซากใบไม้

ลำต้น เจริญเติบโตทางด้านข้าง ต้นอวบ มีโคนกาบใบหุ้มสูง 10-15 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางที่โคนต้นประมาณ 2 เซนติเมตร

ใบ เรียงเวียนซ้อนกัน รูปรีแกมรูปใบหอกกลับ กว้าง 5.0-10.0 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร โคนใบเป็นกาบหุ้มรอบต้น ปลายใบแหลม แผ่นใบบางมีแนวพับจับตามยาว ใบมีจำนวน 5-7 ใบ

ดอก ดอกเป็นช่อแบบกระจุก ช่อดอกเกิดที่ยอดยาว 15-30 เซนติเมตร ดอกในช่อเกิดจากตอนกลางของก้านช่อขึ้นไป ก้านดอกยาว 0.3-0.5 เซนติเมตร ดอกขนาด 0.6-0.8 เซนติเมตร

ผล รูปรี กว้าง 0.1-0.2 เซนติเมตร ยาว 0.2-0.3 เซนติเมตร

ช่วงเวลาการออกดอก มิถุนายน-สิงหาคม

แหล่งที่พบ พบบริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ แยกหัว

ลักษณะเด่น ดอก

หมากบาเข้าบักซ์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pinanga malaina (Mattelli) Scheff.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ทอดเลื้อยไปได้ดินแล้วตั้งขึ้น

ปล้ำมแตกกอขนาดกลาง หน่อแตกห่างจากลำต้นที่

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลาง 4.0-6.0 เซนติเมตร สูง 6.0-7.0 เมตร สีเขียวเข้ม กาบใบสีเขียวเหลือง ยาวประมาณ 1 เมตร แขนกกลางใบยาว 1.5-2.0 เมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนกสีเขียว ใบย่อยมีประมาณ 24 คู่ มีขนาดไม่สม่ำเสมอ กว้างประมาณ 1.6 เมตร สีเขียว ใบย่อยเรียงตัวเป็นระเบียบสม่ำเสมอ ปลายใบแหลม

ดอก เป็นช่อ ออกบริเวณข้อลำต้น ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ห้อยลง ช่อดอกแบบแยกแขนงสีเขียวเข้ม มีก้านช่อย่อย 3-6 อัน

ผล รูปยาวเรียว กว้าง 1.5-3.0 เซนติเมตร ติดเรียงด้านข้างก้านช่อ ในระนาบเดียวกัน ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีม่วงดำ

ช่วงเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-กรกฎาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ผล

หมากตอกใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Iguanura wallichiana (Wall.ex Mart.) Hook.f.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ปาล์มแตกกอขนาดเล็ก

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3.5 เซนติเมตร สูง 1-3 เมตร มีรากค้ำจุน
ใบ ใบประกอบแบบขนนกสีเขียว ใบย่อยมี 3-10 คู่ มีขนาดไม่สม่ำเสมอ แผ่นใบกว้างประมาณ 25 เซนติเมตร กาบใบยาว 15-19 เซนติเมตร ก้านใบยาว 5-7 เซนติเมตร และเส้นกลางใบยาว 85-100 เซนติเมตร เส้นใบขนานกันเห็นได้ชัดเจน ใบย่อยคู่สุดท้ายรูปหางปลาปลายหยักเป็นซี่ แผ่นใบกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร ต้นเล็กใบมักจะเป็นใบเดี่ยวไม่แตกย่อย ยอดอ่อนมีสีแดง ใบแห้งติดคาค้น กาบใบยาว 22-25 เซนติเมตร แกนกลางใบยาว 45-60 เซนติเมตร

ดอก เป็นช่อ ออกบริเวณซอกกาบใบ ยาวประมาณ 75 เซนติเมตร เป็นช่อแยก

ผล รูปไข่หรือรูปรีรีเบี้ยว ขนาด 1.2 x 1.6 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียวอมเหลืองเมื่อสุกมีสีแดง

ช่วงเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ

หมากกลบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Areca catechu L.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ปาล์มต้นเดี่ยว

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลาง 15-20 เซนติเมตร สูง 10-20 เมตร ลำต้นตั้งตรง เห็นข้อปล้องชัดเจน

ใบ ใบประกอบแบบขนนก สีเขียว แผ่นใบยาว 1.5-2.0 เมตร ใบย่อยกว้าง 3.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 30-60 เซนติเมตร กาบใบยาว 60-80 เซนติเมตร

ดอก เป็นช่อ ออกบริเวณใต้คอกยอด ดอกแยกเพศอยู่ในช่อเดียวกัน

ผล รูปไข่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 7.0-8.0 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่มีสีส้ม

ช่วงเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่แสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น

หมากหวีบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pinanga disticha (Roxb.) Blume ex H.Wendl.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

หมากเจ, เจหางปลา, วีอาซู (มลายู-นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้พวงปล้ำมแตกกอขนาดเล็ก

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร สูง 1-2 เมตร ลำต้นสีเขียวหรือสีน้ำตาล หน่อแตกจากลำต้น

ใบ ใบเดี่ยวรูปหอกหรือใบประกอบแบบขนนก ขอบใบเว้าถึงเส้นกลางใบ มีใบย่อย 3-6 คู่ ปลายใบรูปหอกหรือใบประดับ หลังใบสีเขียวอ่อนมีจุดประสีเขียวยาวทั่วแผ่นใบ ท้องใบสีเทาเงิน กาบใบและก้านใบมีขนละเอียดสีน้ำตาลปกคลุม กาบใบเป็นพู่หุ้มลำต้น สีเขียวอมเหลือง ยาวประมาณ 12 เซนติเมตร ก้านใบสั้นแกนกลางใบยาว 30-40 เซนติเมตร

ดอก เป็นช่อ ออกบริเวณใต้คอกยอดห้อยลง ก้านช่อตรงสลัฟั่นปล้ำสีเขียว ไม่แยกแขนงยาวประมาณ 10 เซนติเมตร

ผล รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 0.8-1.0 เซนติเมตร ยาว 1.2-1.5 เซนติเมตร ติดเรียงข้างก้านช่อในระนาบเดียวกัน ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกมีสีแดง

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ พบในที่ร่ม แสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ใบ

หมากอินโดนีเซีย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pinanga scortechinii Becc.

ชื่อวงศ์

ARECACEAE

ชื่ออื่น

หมากงาช้างเขา (นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ปาล์มแตกกอขนาดกลาง

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 เซนติเมตร สูง 5-7 เมตร ลำต้นสีเขียว

ใบ ใบประกอบแบบขนนก แผ่นใบยาว 2.0-3.0 เซนติเมตร ใบย่อยแคบเรียวกว้างรูปรางน้ำกว่า 16-22 คู่ เรียงเป็นระเบียบสม่ำเสมอ ใบคู่สุดท้ายรูปหางปลาปลายตัดหยักเป็นซี่ กาบใบสีเขียวอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม กาบใบรูปห่อ ยาว 24-40 เซนติเมตร คอยอดสีเขียว ก้านใบยาว 40-80 เซนติเมตร แกนกลางใบยาว 80-110 เซนติเมตร

ดอก เป็นช่อ ออกบริเวณใต้คอยอด ช่อดอกตั้งขึ้น ยาวประมาณ 20 เซนติเมตร ก้านช่อดอกอ่อนสีชมพูอ่อนๆ มีก้านช่อย่อย 6-8 ก้าน

ผล รูปไข่หรือรูปรี กว้าง 0.8-1.5 เซนติเมตร ยาว 1.3-2.0 เซนติเมตร ติดเรียงวนรอบก้านช่อ ผลอ่อนสีน้ำตาลเมื่อสุกลีดำ

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีร่มเงา

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ผล

เอื้องกุหลาบกระเป๋าคุด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aerides odorata Lour.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัยพบบนต้นหรือกิ่งต้นไม้อื่นที่มีขนาดใหญ่

ลำต้น เจริญทางปลายยอดตั้งขึ้นตรง เอน หรือห้อยลง ยาว 20-30 เซนติเมตร

ใบ แบน หนาและเหนียว กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร ปลายใบเรียวยาว ผิวใบเรียบเกลี้ยง

ดอก เป็นช่อแบบกระจุก ช่อดอกเอนในแนวระนาบหรือห้อยลงเล็กน้อย ดอกในช่อมีจำนวนมาก ดอกมีสีขาวปลายกลีบและปากกลีบแต้มสีชมพู ส่วนล่างของดอกมีลักษณะคล้ายเตี๋ยงอนชี้ไปข้างหน้า ดอกมีกลิ่นหอม บานพร้อมกันทั้งช่อ และดอกบานอยู่ได้หลายวัน

ช่วงเวลาการออกดอก ตุลาคม-ธันวาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ แยกต้น

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องบายศรี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Eria lasiopetala (Willd.) Omerod

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องคำหิน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย มักเกาะบนก้อนหิน

ลำต้น เป็นหัว กลมรีหรืออ้วนป้อม อวบน้ำ สูง 4-7 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-3.5 เซนติเมตร มักจะมีกาบหุ้ม เรียงตัวบนเหง้า ห่างกัน 2-10 เซนติเมตร

ใบ มี 3-5 ใบ รูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 2.5-4.0 เซนติเมตร ยาว 12-20 เซนติเมตร แผ่นใบค่อนข้างหนา

ดอก ออกเป็นช่อ เกิดจากแขนงที่จะเจริญเป็นหน่อใหม่ข้างหัวเดิม ช่อดอก สูง 15-20 เซนติเมตร กว้าง 2.0-2.5 เซนติเมตร ยาว 1.5-2.0 เซนติเมตร ฝักกล้วยไม้ด้านนอกมีขนยาวนุ่มสีขาว ดอกทยอยบานเป็นเวลานาน

ช่วงเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องบ่อบวบเข้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Eria densa Ridl.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องช่อวงช้าง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย ขึ้นเป็นกอ

ลำต้น กลมสูง 15-20 เซนติเมตร สีนํ้าตาลม่วงคล้ำ มีร่องตื้น ๆ ที่ผิวต้นตามข้อมีเยื่อกาบใบติดอยู่

ใบ รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 2.0-3.5 เซนติเมตร ยาว 13-18 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเป็นกาบหุ้มลำต้น ใบออกสลับซ้ายขวาที่ใกล้ยอด

ดอก ออกเป็นช่อ บริเวณซอกใบ ช่อดอกค่อนข้างกลม ทอดเอนไปแนวระนาบ ช่อยาว 8-10 เซนติเมตร ดอกในช่อแน่น เรียงตัวคล้ายพวงมาลัย ดอกมีขนาดประมาณ 5 มิลลิเมตร สีขาว ฝาปิดอับเรณูสีม่วงเข้ม

ช่วงเวลาการออกดอก สิงหาคม-ตุลาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องดาวเรียบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Eria javanica (Sw.) Blume

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องดาวเรียง เสวตสุกรี

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น เป็นหัว รูปไข่ กว้าง 2.0-2.5 เซนติเมตร ยาว 4.0-5.0 เซนติเมตร ขึ้นเป็นกอชิดกัน หัวมีโคนกาบใบคลุมตลอด

ใบ รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 3.5-5.5 เซนติเมตร ยาว 18-32 เซนติเมตร ใบหนาผิวมัน มีแนวพับจีบตามยาว

ดอก ออกเป็นช่อ ช่อดอกเกิดใกล้ยอด เป็นช่อโค้งทอดเอนหรือห้อยลง ยาว 20-30 เซนติเมตร ดอกมี 5 กลีบ ที่โคนกลีบมีสีเหลืองนวล ขอบและปลายกลีบมีสีขาว

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม-ตุลาคม

แหล่งที่พบ ป่าดิบชื้นบนเขาสูง

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องตะขาบใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium leonis (Lindl.) Rchb.f.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องตะขาบใบใหญ่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย มักเกาะเปลือกไม้

ลำต้น ขึ้นเป็นกอขนานกับพื้นหรือห้อยลง

ใบ อวบน้ำรูปไข่ เรียงทแยงชิดกันสลับซ้ายขวา เป็นกาบหุ้มลำต้น

ดอก ดอกเป็นช่อกระจุกที่ยอดมี 1-3 ดอก กว้างประมาณ 0.5 เซนติเมตร สีเหลือง ปลายเป็นแผ่นยาวและขนออกเล็กน้อย กลีบดอกเล็กมากเมื่อเทียบกับกลีบเลี้ยงคู่ข้างที่เชื่อมติดกันเป็นถุง

ช่วงเวลาการออกดอก ตลอดปี

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ใหญ่

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องนมหนู

ชื่อวิทยาศาสตร์

Acriopsis liliifolia (J.Koning) Ormerod

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องนมหนู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น เจริญเติบโตทางด้านข้าง หัวรูปไข่เกือบกลม กว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตร มีเยื่อบาง ๆ ตามข้อ หัวอยู่ชิดกันเป็นกระจุก รากสั้นเล็กเจริญได้ดีมาก

ใบ เป็นแถบแคบบาง และอ่อน กว้าง 0.8-1.5 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร

ดอก ออกเป็นช่อ ช่อดอกเกิดจากโคนหัว ยาว 20-40 เซนติเมตร มักจะแยกสาขา ดอกในช่อตก แต่โปร่ง

ช่วงเวลาการออกดอก เมษายน-มิถุนายน

แหล่งที่พบ ใกล้เคียงน้ำ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องใบมะขาม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Podochilus microphyllus Lindl.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องใบมะขาม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย ขึ้นเป็นกอ

ลำต้น หน่อสั้นยาว 7.0-15.0 เซนติเมตร

ใบ รูปแถบหรือรูปรี กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร ยาว 5.0-8.0 เซนติเมตร

โคนใบบิดมีกาบหุ้มลำต้น ปลายใบแหลมเป็นติ่ง ใบออกสลับซ้ายขวาตลอดลำต้น

ดอก ออกเป็นช่อ ช่อดอกออกที่ปลายยอด ก้านช่อดอกสั้น มี 3-5 ดอก

ดอกสีขาว ดอกกว้าง 0.3 เซนติเมตร

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บนเขาสูง

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องปึกไก่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Agrostophyllum glumaceum Hook.f.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องปึกไก่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น ขึ้นเป็นกอ ผอมแบน ยาว 30-37 เซนติเมตร

ใบ รูปแถบแกมรูปรี กว้าง 1.5-1.8 เซนติเมตร ยาว 13-17 เซนติเมตร โคนใบมีกาบหุ้มลำต้น ปลายใบแหลม กลางใบมีร่องตามยาว ใบออกสลับซ้ายขวา ตลอดลำต้น

ดอก ออกเป็นช่อ ช่อดอกออกที่ปลายยอดเป็นกระจุกหรือเป็นกลุ่ม ช่อดอกค่อนข้างกลม กว้าง 1.5-2.0 เซนติเมตร หลังช่อมีใบสีน้ำตาลห่อเป็นชั้น ๆ มีดอกย่อยเรียงแน่นภายในช่อ ดอกสีขาว ดอกกว้าง 0.3 เซนติเมตร กลีบปากรูปหัวใจ โคนกลีบปากและเส้นเกสรมีขีดและจุดสีม่วง

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม

แหล่งที่พบ บนเขาสูง

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องมัน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Coelogyne cumingii Lindl.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องมัน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น ขึ้นเป็นกอ อวบ ผิวเป็นร่องเห็นชัดเจน กว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร ยาว 4.0-7.0 เซนติเมตร สีเขียวเข้ม

ใบ รูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 3.0-4.0 เซนติเมตร ยาว 18-20 เซนติเมตร โคนใบเรียวแหลม ปลายใบแหลม ออกตรงกลางลำต้น

ดอก ออกเป็นช่อกระจุกที่ปลายยอด ช่อดอกตั้งตรงหรือทอดเฉียงเล็กน้อย ช่อดอกยาว 4-8 เซนติเมตร ดอกสีขาว กลีบดอกเป็นรูปแฉกห่าง ๆ ดอกกว้าง 3-4 เซนติเมตร มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม

แหล่งที่พบ ขึ้นเป็นกลุ่มบนต้นไม้หรือบนหิน

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องแมงมุม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Arachnis flosaeris (L.) Rchb. F.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องแมงมุม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น ตั้งตรง แข็ง มีกาบหุ้มสีเขียรรอบลำต้น สูง 2-4 เมตร รากใหญ่และยาวแข็ง

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับในระนาบเดียวกัน ใบรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง 2.0-4.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-12.0 เซนติเมตร โคนติดกับกาบใบ ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเรียบ

ดอก ออกเป็นช่อโค้งเอนลง ช่อดอกเกิดจากโคนหัว ยาว 20-40 เซนติเมตร มักจะแยกสาขา ดอกในช่อดอกแต่โปร่ง ช่อดอกยาว 40-80 เซนติเมตร ดอกกว้างประมาณ 5 เซนติเมตร ดอกบานทนหลายวัน มีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่แสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องสายสุคนธ์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Trichoglottis cirrhifera Teijsm.& Binn.

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องสายสุคนธ์

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ กล้วยไม่อิงอาศัย

ลำต้น เจริญเติบโตทางปลายยอด ยาวเลื้อยพัน ปล้องยาว 2-3 เซนติเมตร มีรากอากาศขนาดใกล้เคียงกับต้น

ใบ ดอกแบบสลับ รูปขอบขนานเบี้ยว กว้าง 1.5-2.5 เซนติเมตร ยาว 10-13 เซนติเมตร โคนใบเป็นกาบหุ้มรอบข้อ ปลายใบแหลม

ดอก ดอกเดี่ยว ดอกบริเวณข้อตรงข้ามรอยต่อระหว่างกาบใบกับตัวใบ สีเหลือง มีสีน้ำตาลเป็นแถบหรือจุดแต้มทั่วทั้งกลีบ กว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตร กลีบดอกขนาดใกล้เคียงกับกลีบเลี้ยง กลีบปากสั้น กว้าง 0.2-0.5 เซนติเมตร โคนกลีบปากนูนกลม ช่วงปลายมีขนสีขาวรอบ ๆ และสีเหลืองปกคลุมทั่วไป

ช่วงเวลาการออกดอก ธันวาคม-กุมภาพันธ์

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด แยกต้น

ลักษณะเด่น ดอก

เอื้องหมายนา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Costus speciosus (Koen.) Sm.

ชื่อวงศ์

COSTACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องช้าง เอื้องต้น เอื้องเผือกม้า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พืชล้มลุกอายุหลายปี

ลำต้น กลม อดวนน้ำ เจริญเติบโตเป็นกอไม่แตกแขนง มีเหง้าอยู่ใต้ดินแตกกอ เจริญเป็นต้นใหม่ สูง 1-2 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว ออกจากลำต้นเรียงกันเป็นเกลียวลักษณะคล้ายกันหอย ใบรูปใบหอก กว้าง 4.5-7.0 เซนติเมตร ยาว 11-15 เซนติเมตร โคนใบมนมีขน ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบมีสีเขียว

ดอก เป็นช่อ ตั้งตรงที่ปลายยอดแต่ละดอกย่อยมีกลีบเลี้ยง 2 กลีบ ดอกตูมมีใบประดับเป็นกาบสีแดงหรือสีน้ำตาลห่อหุ้ม ดอกย่อยแต่ละดอกในช่อดอกติดกันแน่น ดอกสีขาว รูปปากแตร ใจกลางดอกมีสีเหลืองอ่อน ขอบกลีบดอกหยาบเป็นคลื่น

ผล กลม มีเนื้อแข็งสีแดง มีกลีบเลี้ยงติดอยู่ที่ผล เมล็ดสีดำเป็นมัน

ช่วงเวลาการออกดอก ตลอดปี

แหล่งที่พบ พบกระจายทั่วไปบริเวณพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้น เขิงเขา ริมหนองบึง

การขยายพันธุ์ แยกเหง้า

ลักษณะเด่น ดอก ทรงต้น

เอื้องไอยเรศ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Rhynchostylis retusa (L.) Blume

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่ออื่น

เอื้องไอยเรศ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้อิงอาศัย

ลำต้น เจริญเติบโตทางปลายยอด มักเอนห้อยลงมาเล็กน้อย

ใบ ใบรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-2.0 เซนติเมตร ยาว 15-30 เซนติเมตร ปลายใบเว้าเรียงสลับซ้ายขวา

ดอก ดอกเป็นช่อ ช้างลำต้น ห้อยลงยาวใกล้เคียงกับใบ ดอกในช่อเรียงกัน เป็นระเบียบ กว้าง 1.5-2.0 เซนติเมตร ดอกมีกลิ่นหอม ดอกบานนานเกือบสัปดาห์

ช่วงเวลาการออกดอก เมษายน-พฤษภาคม

แหล่งที่พบ ป่าดิบชื้นทั่วไป ใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ เมล็ด แยกต้น

ลักษณะเด่น ดอก

กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่

พืชใบเลี้ยงคู่ หมายถึง พืชดอกที่มีระบบรากแก้ว ต้นอ่อนมีใบเลี้ยง 2 ใบ ลำต้นมีข้อปล้องไม่ชัดเจน ใบโดยทั่วไปมีเส้นใบเป็นร่างแห (netted vein) ขอบเรียบ หรือจัก มักมีก้านใบ หายากที่ก้านใบเป็นกาบ มักจะมีหูใบ ดอกมีจำนวนต่าง ๆ 4 หรือ 5 หรือทวีคูณของ 4 หรือ 5 พบทั้งพืชล้มลุกและพืชมีเนื้อไม้

กระเช้าสีดา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aristolochia tagala Cham.

ชื่อวงศ์

ARISTOLOCHIACEAE

ชื่ออื่น

กระเช้ามดกลาง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เลื้อย

ลำต้น พาดต้นไม้อื่นยาวประมาณ 10 เมตร เป็นร่องไม่มีขน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหอกถึงรูปหอกแกมรูปไข่ กว้าง 5.5-13.0 เซนติเมตร ยาว 7.5-17.5 เซนติเมตร โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบ ทั้งสองด้าน

ดอก เป็นดอกช่อสั้น ออกตามซอกใบ ช่อละ 1-2 ดอก มีกลิ่นเหม็น มีใบประดับรูปขอบขนาน ขนาดเล็ก กว้างดอกชั้นเดียว ยาว 5.0-6.0 เซนติเมตร เชื่อมติดกันเป็นท่อ โคนท่อป่องเป็นกระเปาะกลม ท่อโค้ง ปากท่อเยี้ยวและยื่นยาวไปข้างหนึ่ง ปลายมน มีขน

ผล เป็นผลแห้ง รูปกระเช้ารวมทั้งก้านยาว 3.0-6.0 เซนติเมตร ผลแก่จะแตกเป็น 6 เลี้ยง ก้านผลแยกออกเป็น 6 เส้น ตอนปลายรวมเป็น 1 เส้น

เมล็ด รูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม ขนาดกว้าง 0.5-1.0 เซนติเมตร มีปีกแบน ผิวด้านหนึ่งเป็นตุ่มเล็กๆ

ช่วงเวลาการออกดอก ตลอดปี

แหล่งที่พบ ใกล้เคียงน้ำ

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ผล

กะฉิบาติมะฮ์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Labisia sp.

ชื่อวงศ์

MYRSINACEAE

ชื่ออื่น

กาฉิบาติมะฮ์ (มลายู-ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชไม้ต้นขนาดเล็ก

ลำต้น มักเลื้อยทอดตามพื้นดิน ยาว 30-40 เซนติเมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปใบหอก กว้าง 5.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 20-30 เซนติเมตร โคนใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบ แผ่นใบหนา เส้นกลางใบเห็นเป็นสันนูนชัดเจน ก้านใบสั้นคล้ายเป็นกาบหุ้มครึ่งลำต้น

ดอก เป็นดอกช่อกระจกระจ ออกตามซอกใบ ดอกสีขาว ช่อดอกยาว 5.0-8.0 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 1-2 เซนติเมตร

ผล ผลเดี่ยว ออกเป็นช่ออัดแน่นเป็นผลสด ทรงกลม ผิวเรียบ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.7 เซนติเมตร ผลสดสีเขียว เมื่อสุกสีแดงเข้ม

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ ขึ้นเป็นกลุ่มตามร่มไม้ขนาดใหญ่

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น

ลักษณะเด่น ทรงต้น ผลสุก

กำบังปลาแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Phyllanthus reticulatus Poir.

ชื่อวงศ์

EUPHOBIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง

ลำต้น เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง มักเลื้อยทอดตามพื้นดิน ยาว 3-4 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบกลมแกมรูปรี กว้าง 1.0-1.5 เซนติเมตร ยาว 1.5-2.0 เซนติเมตร โคนใบกลม ขอบใบเรียบ ปลายใบมน แผ่นใบบาง ผิวใบเรียบ

ดอก เป็นดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ ดอกสีขาว

ผล เป็นผลสด ทรงกลม ผิวเรียบ เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.7 เซนติเมตร ผลสดสีเขียว เมื่อสุกสีแดงเข้ม

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ ตามร่มไม้

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ดอก ผล

เบ็มขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pavetta sp.

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่ออื่น

ยารง (มลายู- ยะลา)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก

ลำต้น ตั้งตรง สูง 1.0-1.5 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง 5.0-7.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-12.0 เซนติเมตร โคนใบสอบเรียว ขอบใบเป็นคลื่นเรียบ ปลายใบแหลม แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบเป็นคลื่นเห็นเส้นใบชัดเจน เส้นกลางใบเห็นเป็นสันนูนชัดเจน ก้านใบยาว 2.0-3.0 เซนติเมตร

ดอก ออกเป็นช่อแขนง ที่ปลายยอด กลีบดอกมี 4 กลีบ สีขาว กลิ่นหอมอ่อนๆ ขนาดเล็กกว่าเข็มแดง ก้านเกสรยาว

ช่วงเวลาการออกดอก กรกฎาคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ ปักชำต้น, เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

เข็มแดงป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ixora lobbii King & Gamble

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่ออื่น

เข็มแดงป่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก

ลำต้น ตั้งตรง สูงประมาณ 1.5 เมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีแกมรูปใบหอก กว้าง 5.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-10.0 เซนติเมตร โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม แผ่นใบหนา ผิวใบเรียบ ก้านใบสั้น

ดอก เป็นดอกช่อแยกแขนง ออกปลายยอด ดอกสีแดง

ผล เป็นผลสด ทรงกลม ผิวเรียบ เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.7 เซนติเมตร ผลสดสีเขียว เมื่อสุกสีดำ

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

โคลบเคลบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Melastoma malabathricum L.

ชื่อวงศ์

MELASTOMATACEAE

ชื่ออื่น

กะตุตุ (มลายู-ปัตตานี)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้พุ่มขนาดเล็ก

ลำต้น สูง 1-3 เมตร เรือนยอดเป็นทรงพุ่ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงข้าม แผ่นใบหนา ใบรูปขอบขนานแกมรูปรีถึงรูปขอบขนานแกมรูปหอก กว้าง 3.0-5.0 เซนติเมตร ยาว 8.0-12.0 เซนติเมตร โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม ผิวใบมีเกล็ดเล็กแหลมสั้น ๆ เส้นใบแตกจากโคนใบไปหาปลายใบ เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ก้านใบมีสีม่วงแดง มีเกล็ดและขนปกคลุม

ดอก เป็นช่อ มี 3-7 ดอก ออกตามปลายยอดและซอกใบ สีชมพูแกมม่วงสด ทั่วบริเวณดอก มีเกล็ดเล็กเรียวแหลม สีม่วงปกคลุม

ผล ผลสด รูปกรวยปากผาย ผิวเปลือกมีขนปกคลุมเล็กน้อย เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 เซนติเมตร เนื้อในฉ่ำน้ำ สีดำมีเมล็ดจำนวนมาก

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-กรกฎาคม

แหล่งที่พบ พบบริเวณที่มีแดดส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น ดอก

จำปาหอม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Polyalthia cauliflora Hook.f.& Thomson

ชื่อวงศ์

ANNONACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง

ลำต้น สูง 5-8 เมตร เปลือกลำต้นสีน้ำตาล

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 4.0-8.0 เซนติเมตร ยาว 10-20 เซนติเมตร โคนใบมน ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นคลื่น ผิวใบเรียบ เส้นกลางใบและเส้นใบด้านล่างนูน มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ก้านใบยาว 3.0-5.0 มิลลิเมตร

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามลำต้นเป็นกระจุก 3-6 ดอก ดอกสีเหลืองนวล หรือแดง เมื่อบานแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองส้ม ก้านดอกยาว 2.0-3.0 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม ยาวประมาณ 7 มิลลิเมตร กลีบดอกเรียงเป็นสองชั้น แต่ละกลีบ กว้าง 3.5-5.5 เซนติเมตร ยาว 4.0-6.0 เซนติเมตร มีกลิ่นหอม

ผล ผลกลุ่ม ก้านช่อยาว 2.0-3.0 เซนติเมตร มี 12-18 ผล ก้านผลยาว ประมาณ 1 เซนติเมตร ผลย่อยรูปกลมรี กว้าง 1.5-2.0 เซนติเมตร ยาว 2.0-2.5 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเหลืองอมส้มเมื่อแก่สีแดงถึงม่วง

ช่วงเวลาการออกดอก กุมภาพันธ์-กันยายน

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

ดูเหว่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Thunbergia laurifolia Lindl.

ชื่อวงศ์

ACANTHACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เถาเนื้อแข็งพุ่มเกาะต้นไม้ใหญ่

ลำต้น เป็นเถากลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร เป็นข้อปล้องสีเขียว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงบริเวณข้อ รูปหัวใจออกตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ กว้าง 4.0-6.0 เซนติเมตร ยาว 7.0-12.0 เซนติเมตร ผิวใบเรียบ โคนใบเว้า ปลายใบเป็นติ่งแหลม ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ก้านใบยาว 2.0-3.0 เซนติเมตร

ดอก เป็นดอกช่อ ออกบริเวณซอกใบ ช่อหนึ่งมี 3-4 ดอก ดอกเป็นรูปกรวย หลอดกรวยยาวประมาณ 1 เซนติเมตร โคนกลีบด้านในมีสีเหลือง ปลายดอกแยกเป็น 5 กลีบ ดอกมีสีม่วงอ่อนดอกอ่อนมีกาบหุ้ม เมื่อบานเต็มที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 6.0-8.0 เซนติเมตร มีใบประดับสีเขียวประแดง

ผล รูปกลม เป็นฝักยาวปลายแหลมเป็นจระอย ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลเกือบดำ

ช่วงเวลาการออกดอก มิถุนายน-ธันวาคม

แหล่งที่พบ ตามป่าโปร่ง แสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด ปักชำ

ลักษณะเด่น ดอก

ไทรใบโพธิ์หัวกลับ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ficus deltoidea Jack

ชื่อวงศ์

MORACEAE

ชื่ออื่น

ไทรใบโพธิ์หัวกลับ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นไม้ต้นกิ่งเลื้อยพาดต้นไม้อื่น

ลำต้น ตรงกิ่งเลื้อย สูง 3-5 เมตร เรือนยอดเป็นทรงพุ่มโปร่ง เปลือกไม้เรียบ สีเทา

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปหัวใจกลับ กว้าง 5-9 เซนติเมตร ยาว 4-6 เซนติเมตร แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเรียบสีเขียว มีจุดสีน้ำตาลอยู่ทั่วใบ ผิวใบด้านล่างเรียบเป็นสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลอ่อน ขอบใบเรียบ ปลายใบเว้าบุ๋ม โคนใบแหลม เส้นใบแตกแบบร่างแหเป็นรูปฝ่ามือ ก้านใบยาว 1.0-1.5 เซนติเมตร

ดอก เป็นดอกช่อแบบมะเดื่อ ดอกย่อยฝังตัวอยู่ในฐานรองดอกมีลักษณะเป็นรูปทรงกลมหรือรีคล้ายผล ดอกสีเหลืองอ่อน กลีบดอกมีขนาดเล็กมาก ดอกแยกเพศ

ผล เป็นผลแบบมะเดื่อ กว้าง 1.0-1.5 เซนติเมตร ยาว 1.5-2.5 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียวอ่อนตรงปลายผลเป็นสีแดงสด ผลสุกสีแดง

ช่วงเวลาการออกดอก เกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ บนเขาสูง เลื้อยพาดต้นไม้ขนาดใหญ่

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ใบ

นมตำเลีย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Hoya sp.

ชื่อวงศ์

SCLEPIADACEAE

ชื่ออื่น

ผกาแก้ว โสย่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นไม้เลื้อยพาดต้นไม้ขึ้น

ลำต้น ไม้เถาเลื้อย เนื้อแข็ง ทุกส่วนมีน้ำยางสีขาว มีรากออกตามข้อและลำต้นอวบน้ำขนาดเล็ก เกาะตามก้อนหินขึ้น มีขนสั้นทั่วต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหลายรูปทรง เช่น รูปกลม รูปหัวใจ หรือรูปรี แผ่นใบหนา อวบน้ำมีทั้งใบสีเขียว ใบต่างสีครีมถึงสีชมพู

ดอก ออกเป็นช่อแบบช่อซี่ร่มห้อยลง มีสีขาว กลิ่นหอม มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ ดอกบานคล้ายรูปดาว กลางดอกมีมงกุฏมันวาว 5 แฉก ดอกบานเต็มที่กว้าง 1.0-1.5 เซนติเมตร

ผล ผลแห้ง เป็นฝักยาว เมื่อแก่แตกตามตะเข็บด้านเดียว เมล็ดจำนวนมาก มีขนยาวปกคลุม

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ขึ้น แสงรำไร

การขยายพันธุ์ ปักชำ

ลักษณะเด่น ช่อดอก ใบ

นมแมวช่อ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cyathostemma viridiflorum Griff.

ชื่อวงศ์

ANNONACEAE

ชื่ออื่น

นมแมวดอกตก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เถาเนื้อแข็ง

ลำต้น พาดต้นไม้อื่นยาว 15-25 เมตร กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม เปลือกของลำต้นเรียบสีน้ำตาลอมดำ

ใบ รูปขนานแกมรูปไข่ กว้าง 3-6 เซนติเมตร ยาว 18-22 เซนติเมตร โคนใบหยักเว้าตื้น ปลายใบเรียวแหลมเป็นติ่งยาว ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน เส้นกลางใบเป็นร่องมีขน

ดอก ออกเป็นช่อตามลำต้นหรือกิ่งแก่ มี 3-6 ดอก ดอกอ่อนมีสีเขียวเมื่อบานมีสีเหลือง ก้านช่อดอกยาว 1.5-2.0 เซนติเมตร แตกแขนงออกเป็นแบบสลับแยกเป็น 2 กิ่ง ก้านดอกย่อยยาว 1 เซนติเมตร มีใบประดับเล็ก ๆ ที่โคนก้านดอกย่อย กลีบเลี้ยงรูปไข่หนา สีเขียวมีขนทั้งสองด้าน กลีบดอกมีขนาดใกล้เคียงกัน เรียงเป็น 2 ชั้น รูปไข่ กลีบหนาเป็นสันนูนตามยาวกลางกลีบด้านนอก

ผล ผลกลุ่ม รูปรี ก้านช่อยาว 1.5-2.0 เซนติเมตร มี 8-12 ผล เปลือกผลเรียบสีเขียว

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-พฤศจิกายน

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด ตอนกิ่ง

ลักษณะเด่น ดอก

บีโกเนีย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Begonia sp.

ชื่อวงศ์

BEGONIACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก

ลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดินตื้นๆ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ แผ่นใบหนา รูปใบหยาบ ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ หรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเบี้ยว ใบกว้าง 5-8 เซนติเมตร ยาว 8-13 เซนติเมตร เส้นใบแตกจากโคนไปหาปลายใบ เส้นกลางใบนูนเห็นชัดเจน บริเวณเส้นใบมีสีเขียวเข้มกว่าแผ่นใบ

ดอก เป็นช่อบริเวณซอกใบ ช่อดอกตัวผู้แยกจากช่อดอกตัวเมีย แต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวเมียมีรังไข่ที่โป่งออกเป็นปีกสามแฉกที่โคนดอก

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณซากพืชหรือบนก้อนหินที่มีความชื้นสูง

การขยายพันธุ์ แยกหัว

ลักษณะเด่น ใบ ดอก

บุหงาลำเจียก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Goniiothalamus tapis Miq.

ชื่อวงศ์

ANNONACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก

ลำต้น สูง 2-5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางที่โคนต้นประมาณ 2.5 เซนติเมตร เปลือก ลำต้นหนา ฉ่ำน้ำ สีน้ำตาลอมเทา กลิ่นฉุน แตกกิ่งน้อย กิ่งอ่อนสีเขียว

ใบ รูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กว้าง 5-8 เซนติเมตร ยาว 7-25 เซนติเมตร โคนใบมน ปลายใบแหลมและโค้งงอเล็กน้อย ใบเรียบและเป็นมันทั้งสองด้าน ใบด้านบน สีเขียวเข้ม ด้านล่างสีอ่อนกว่า ก้านใบยาว 0.5-1.0 เซนติเมตร

ดอก ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ดอกอ่อนสีเขียว ดอกบานสีขาวนวลหรือสีขาวอมชมพู กลิ่นหอม ดอกบาน 1-2 วัน ก้านดอกโค้งงอยาว 0.5-1.0 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงสีเขียวและมีแถบสีม่วงแดง รูปไข่ปลายแหลมยาว 5 มิลลิเมตร ปลายกลีบกระดกขึ้นเล็กน้อย กลีบดอกเรียงเป็นสองชั้น กลีบชั้นนอกหนารูปหอก ขอบกลีบชั้นในประกบกันเป็นแท่งสามเหลี่ยม

ผล ผลกลุ่มรูปกลมรี เปลือกเรียบเป็นมัน ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่มีสีม่วงเข้ม หนึ่งผลมีหนึ่งเมล็ด

ช่วงเวลาการออกดอก ออกดอกเกือบตลอดปี

แหล่งที่พบ บริเวณที่มีแสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด ตอนกิ่ง

ลักษณะเด่น ดอก

แวมยูรา

ชื่อวิทยาศาสตร์

ชื่อวงศ์

ชื่ออื่น

Torenia fournieri violacea (Azaola ex Balanco) Pennell
SCROPHULARIACEAE

เกี๋ยงหอย แวมยูเรศ สามสี หญ้าลิ้นเงือก
หญ้าลำโพง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ล้มลุก

ลำต้น ลำต้นและกิ่งเป็นเหลี่ยม แตกกิ่งก้านมาก

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปไข่ถึงรูปรีแคบ กว้าง 1.5-4.5 เซนติเมตร ยาว 5-7 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบบาง สีเขียว เส้นใบเป็นร่อง

ดอก ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุก บริเวณซอกใบที่ปลายกิ่ง มีสีม่วงเข้มถึงม่วงอ่อน โคนกลีบสีขาวกลีบล่างอาจมีแต้มสีเหลือง โคนกลีบดอกเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 แฉก ขนาดไม่เท่ากัน ดอกบานเต็มที่กว้าง 1.5-2.5 เซนติเมตร

ผล ผลแห้งแตก รูปรีหรือทรงกระบอก มีเมล็ดจำนวนมาก

ช่วงเวลาการออกดอก ตลอดปี

แหล่งที่พบ บริเวณที่แสงส่องถึง

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

ลายหยุด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Desmos chinensis Lour.

ชื่อวงศ์

ANNONACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้พุ่มรอเลื้อย

ลำต้น พาดต้นไม้อื่นยาวประมาณ 10 เมตร กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม เปลือกของลำต้นเรียบสีน้ำตาลอมดำ

ใบ รูปรีขนาด 3-6 เซนติเมตร โคนใบเว้าปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเป็นคลื่น บางและเหนียว ใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบด้านล่างสีอ่อนกว่า

ดอก ดอกเดี่ยวออกตรงข้ามใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกอ่อนสีเขียว ดอกบานสีเหลืองอมส้ม มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงสีเขียวรูปสามเหลี่ยม ก้านดอกยาว 2.0-3.5 เซนติเมตร และกลีบดอกเรียงเป็นสองชั้นกลีบชั้นนอกรูปแถบ กลีบชั้นในมีขนาดเล็กกว่า โคนกลีบดอกมีรอยคอดใกล้ฐาน

ผล ผลกลุ่ม ก้านช่อยาว 2.0-3.5 เซนติเมตร มี 8-15 ผล ก้านผลยาว 8 มิลลิเมตร ผลรูปทรงกระบอก ขนาด 0.5-3.5 เซนติเมตร ผิวผลเรียบมัน

ช่วงเวลาการออกดอก เมษายน-ตุลาคม

แหล่งที่พบ ใกล้แหล่งน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด ตอนกิ่ง

ลักษณะเด่น ดอก ผล

ลำเหาะป่าตานี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Desmos cochinchinensis Lour.

ชื่อวงศ์

ANNONACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้เถาเนื้อแข็ง

ลำต้น เลื้อยพาดต้นไม้ขึ้นไปได้ไกล 5-10 เมตร แตกกิ่งน้อย เปลือกเรียบสีน้ำตาล มีช่องอากาศเป็นจุดสีขาว เนื้อไม้เหนียว

ใบ รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 5-8 เซนติเมตร ยาว 12-20 เซนติเมตร โคนใบมน ปลายใบแหลม ใบหนา ใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบด้านล่างสีเขียวอมเทา

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามกิ่งใกล้ซอกใบ ดอกอ่อนสีเขียว เมื่อบานแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ก้านดอกเรียวสีม่วง กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกเรียงเป็น 2 ชั้น กลีบชั้นนอกรูปหอก ปลายกลีบโค้งงอเข้า โคนกลีบดอกใกล้ฐานดอกคอดเล็กน้อย กลีบชั้นในมีขนาดเล็กและสั้นกว่า

ผล ผลกลุ่ม รูปทรงกระบอก ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่สีดำ

ช่วงเวลาการออกดอก ออกตลอดปี แต่มีมากช่วงฤดูฝน

แหล่งที่พบ ใกล้แหล่งน้ำ แสงรำไร

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ดอก

หัวร้อยรู

ชื่อวิทยาศาสตร์

Hydnophytum formicarum Jack.

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่ออื่น

กระเช้าผีมด, ปุ่มเป้า, ร้อยรู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชประเภทกาคาฝาก เกาะอาศัยพรรณไม้อื่น

ลำต้น สูง 20-30 เซนติเมตร โคนต้นขยายใหญ่เป็นรูปกลมบวม เป็นพู เส้นผ่าศูนย์กลาง 15-25 เซนติเมตร สีนํ้าตาลเทา มีกิ่งก้านออกมาทางหัวหรือลำต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับตรงข้ามตั้งฉาก ใบรูปรีหรือรูปไข่กลับ กว้าง 2-7 เซนติเมตร ยาว 5-14 เซนติเมตร แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ขอบใบเรียบ ปลายใบมน โคนใบสอบ เส้นใบแตกไม่เด่นชัด ก้านใบยาว 2-5 มิลลิเมตร หูใบเล็ก รูปไข่

ดอก ดอกเดี่ยว ออกเป็นกระจุกมี 2-5 ดอก ดอกสีขาว กลีบดอกมี 4 กลีบ ออกตามซอก

ผล รูปรีถึงรูปไข่กลับ ยาว 5-7 มิลลิเมตร กว้าง 3-4 มิลลิเมตร ผลแก่สีแดง

ช่วงเวลาการออกดอก -

แหล่งที่พบ บนต้นไม้ขนาดใหญ่ ใกล้แหล่งน้ำ

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะเด่น ทรงต้น

อัฟริกันไวโอลิต

ชื่อวิทยาศาสตร์

Viola sp.

ชื่อวงศ์

VIOLACEAE

ชื่ออื่น

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นพืชล้มลุก

ลำต้น อวบน้ำขนาดเล็ก มีขนสั้นทั่วต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับชิดกันที่ลำต้น ใบรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 5-6 เซนติเมตร แผ่นใบหนา มีขนทั่วแผ่นใบ ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย ปลายใบมน โคนใบกลมเบี้ยวเล็กน้อย ก้านใบยาว 2-3 เซนติเมตร

ดอก ดอกเป็นช่อ ช่อดอกยาว 3-4 เซนติเมตร ดอกสีม่วงอ่อน ก้านดอกมีขนสั้น ออกตามซอกใบ

ผล -

ช่วงเวลาการออกดอก พฤษภาคม-กันยายน

แหล่งที่พบ ขึ้นเป็นกลุ่มบนหินชื้น

การขยายพันธุ์ -

ลักษณะเด่น ใบ ดอก

อ้ายเบี้ยว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pentaphragma begoniifolium (Roxb.ex.jack)
Wall.ex G.Don

ชื่อวงศ์

PENTAPHRAGMATACEAE

ชื่ออื่น

ผักกาดควน ผักป่า หูหมี่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก

ลำต้น ไม้เนื้ออ่อน สูง 20-30 เซนติเมตร

ใบ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ แผ่นใบหนากรอบ มีขนปกคลุม รูปใบเบี้ยว ผิวใบเป็นมันแวว ขอบใบเป็นจักฟันเลื่อยถี่ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเบี้ยว ใบกว้าง 10-15 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร เส้นใบแตกจากโคนไปหาปลายใบ เส้นกลางใบนูน เห็นชัดเจน ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวเข้ม มีขนปกคลุมทั่วลำต้นและใบ

ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่น มี 2 ชั้นๆ ละ 1 ดอก ขนาดเล็ก ออกตามยอดและซอกใบ สีขาวหรือเหลืองอ่อน

ช่วงเวลาการออกดอก มกราคม-สิงหาคม

แหล่งที่พบ บริเวณเนินเขา ดินแข็ง

การขยายพันธุ์ -

ลักษณะเด่น ใบ ดอก

บรรณานุกรม

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส. (2534) **พรรณไม้ป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส**. กรุงเทพฯ : ส. สยามการพิมพ์.
- โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า สวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ พื้นที่ส่วนที่ 2 จังหวัดยะลา และนราธิวาส. (2543). **พันธุ์ไม้ในป่า บาลา-ฮาลา**. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- ไซมอน การ์ดเนอร์, พินดา สิทธิสุนทร, และวิไลวรรณ อนุสารสุนทร. (2000). **ต้นไม้เมืองเหนือ คู่มือศึกษาพรรณไม้ยืนต้น ในป่าภาคเหนือ ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น. (2541). **คู่มือป่าล้มประดับ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น. (2543). **ไม้ดอกหอม เล่ม 1** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- . (2543). **ไม้ดอกหอม เล่ม 3** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ. (2547). **พรรณไม้และพันธุ์สัตว์ในหุบเขาลำพญา**. สงขลา : ดิมบราเตอร์การพิมพ์.
- ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส. (1997). **ไม้ต้นในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส**. นราธิวาส : ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร.
- สถาบันราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้. (2544). **ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชผักพื้นบ้าน ปักชำได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น**. ภูเก็ต : สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- สลิล สิทธิสังขธรรม และนฤมล กฤษณชาติ. (2545). **คู่มือกล้วยไม้**. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- สวนพฤกษศาสตร์ป่าไม้. (2001). **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันทน์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้.
- สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคใต้. (2546). **พืชสมุนไพร ในสวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคใต้**. สงขลา : สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคใต้.
- สวนหลวง ร.9, มูลนิธิ. (2542). **พรรณไม้ในสวนหลวง ร.9 เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อบฉันท ไทยทอง. (2543). **กล้วยไม้เมืองไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- เอื้ออมพร วิสมหมาย, และทยา เจนจิตติกุล. (2544). **พฤกษภาพัน** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เชช เอน กวีป.
- Chin, W. Y. (1983). **A Guide to the Fern of Singapore Third Edition**. Singapore Science Centre, Singapore.

ดัชนี Index

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	หน้า
กระแตไต่ไม้	<i>Drynaria quercifolia</i> (L.) Sm.	POLYPODIACEAE	10
กิบแรด	<i>Angiopteris evecta</i> (G.Forst.) Hoffm.	MARATTIACEAE	12
กูดตีนกวาง	<i>Helminthostachys zeylanica</i> (L.) Hook	OPHIOGLOSSACEAE	14
กูดหางปลา	<i>Nephrolepis biserrata</i> (Sw.) Schott	NEPHROLEPIDACEAE	16
เกล็ดคนาคราช	<i>pyrosia piloselloides</i> L.	POLYPODIACEAE	18
เก็บป็น	<i>Phymatodes nigrescens</i> (Blume) Pic. Serm.	POLYPODIACEAE	20
ข้าหลวงหลังลาย	<i>Asplenium nidus</i> L.	ASPLENIACEAE	22
เซากวางน้ำ	<i>Ceratopteris thalictroides</i> (Linn.) Brongn	PARKERIACEAE	24
ช้องนางคลี่	<i>Lycopodium phlegmaria</i> L.	LYCOPODIACEAE	26
ชายผ้าสีดา	<i>Platynerium holttumii</i> De Jonch. & Hennipman.	POLYPODIACEAE	28
เข็ญกรงเท้า	<i>Vittaria angustifolia</i> (L.) Blume.	VITTARIACEAE	30
โชน	<i>Pteridium aquilinum</i> (L.) Kuhn	DENNSTAEDTIACEAE	32
คาลมังกร	<i>Myrmecophila sinuosa</i> Wall. ex Hook	POLYPODIACEAE	34
ผักกูดกิน	<i>Diplazium esculentum</i> (Rrtz.) Sw.	WOODSIACEAE	36
ผักกูดหิน	<i>Selaginella</i> sp.	SELAGINELLACEAE	38
ผักควา	<i>Selaginella ostenfeldii</i> Hieron.	SELAGINELLACEAE	40
ผักนกยูง	<i>Selaginella siamensis</i> Hieron.	SELAGINELLACEAE	42
เฟิน <i>Selliguea</i> sp.	<i>Selliguea</i> sp.	POLYPODIACEAE	44
เฟิน <i>Tectaria</i> sp.	<i>Tectaria</i> sp.	DRYOPTERIDACEAE	46
เฟิน <i>Thelypteris gigantea</i>	<i>Thelypteris gigantea</i>	THELYPTERIDACEAE	48
เฟินก้านดำใบร่ม	<i>Adiantum polyphyllum</i> Willd.	PARKERIACEAE	50
เฟินต้น	<i>Cyathea</i> sp.	CYATHEACEAE	52
ระย้าเกล็ดศหอย	<i>Lycopodium nummularifolium</i> Blume	LYCOPODIACEAE	54
ลำหึ่ง	<i>Stenochlaena palustris</i> (Burm.f.) Bedd.	PTERIDACEAE	56
ลิเกาย่อง	<i>Lygodium polystachyum</i> Wall. ex. T. Moore	SCHIZAEACEAE	58

ดัชนี Index

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	หน้า
ลิเกาใหญ่	<i>Lygodium flexuosum</i> (L.) Sw.	SCHIZAEACEAE	60
ลูกไม้คำ	<i>Pleocneia irregularis</i> (C.Prersl.)	DRYOPTERIDACEAE	62
ศรียะลา	<i>Sphaerostephanos</i> sp.	THELYPTERIDACEAE	64
สร้อยนารี	<i>Lycopodium carinatum</i> Desv. ex Lam.	LYCOPODIACEAE	66
สามร้อยยอด	<i>Lycopodium cernuum</i> L.	LYCOPODIACEAE	68
หญ้ารังไก่	<i>Nephrolepis biserrata</i> (Sw.) Schott	SELAGINELLACEAE	70
หางนกยูง	<i>Anthrophyum callifolium</i> Blume.	VITTARIACEAE	72
หางสิงห์	<i>Lycopodium</i> sp.	LYCOPODIACEAE	74
ปรงเขา	<i>Cycas circinalis</i> L.	CYCADACEAE	78
กระเทียม	<i>Zingiber</i> sp.	ZINGIBERACEAE	82
กล้วยไม้ Thelasis	<i>Thelasis micrantha</i> (Brog्न.) J.J.Sm	ORCHIDACEAE	84
กะพ้อเขา	<i>Licuala malajana</i> Becc.	ARECACEAE	86
กะพ้อหนู	<i>Licuala triphylla</i> Griff.	ARECACEAE	88
กะแระอ่อนปากเบ็ด	<i>Cymbidium findlaysonianum</i> Lindl.	ORCHIDACEAE	90
กำลังหนุมาน	<i>Dracaena conferta</i> Ridl.	DRACAENACEAE	92
งศ	<i>Scindapsus maclurei</i> Merr. & Matcalf	ARACEAE	94
ขزندเขา	<i>Aglaonema nitidum</i> (Jack) Kunth.	ARACEAE	96
ช้างดำ	<i>Pomatocalpa spicatum</i> Breda	ORCHIDACEAE	98
คาหลา	<i>Etilingera elatior</i> (Jack) R.M. Sm.	ZINGIBERACEAE	100
ตากาฉ้อ	<i>Kingidium deliciosum</i> (Rchb.f.) Sweet	ORCHIDACEAE	102
เต่าร้างแดง	<i>Caryota mitis</i> Lour.	ARECACEAE	104
เต่าร้างหนู	<i>Arenga caudata</i> (Lour.) H.E. Moor.	ARECACEAE	106
เถาจูเขียว	<i>Vanilla</i> sp.	ORCHIDACEAE	108
บอนกระดาด	<i>Colocasia gigantean</i> Hook.f.	ARACEAE	110
บอนส้ม	<i>Homalomena rostrata</i> Griff	ARACEAE	112

ดัชนี Index

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	หน้า
บอนหิน	<i>Schismatoglottis calyptrata</i> (Roxb.) Zoll & Moritzi	ARACEAE	114
บุก	<i>Amorphophallus</i> sp.	ARACEAE	116
ปูดงูกันคำ	<i>Zingiber</i> sp.	ZINGIBERACEAE	118
ปุดแดงไม้ใหญ่	<i>Etilingera punicea</i> (Roxb.) R.M. Sm.	ZINGIBERACEAE	120
ปุดเดือน	<i>Hedychium longicomutum</i> Griff. ex Baker	ZINGIBERACEAE	122
ปุดนกยูง	<i>Zingiber</i> sp.	ZINGIBERACEAE	124
ผีเสื้อสุมาตรา	<i>Phalaenopsis sumatrana</i> Korth & Rchb. F.	ORCHIDACEAE	126
พลูช้าง	<i>Vanilla</i> sp.	ORCHIDACEAE	128
ว่านจุงนาง	<i>Geodorum citrinum</i> Jacks.	ORCHIDACEAE	130
ว่านน้ำทอง	<i>Ludisia discolor</i> (Ker.Gawl.) A.Rich.	ORCHIDACEAE	132
ว่านพังพอน	<i>Tacca integrifolia</i> Ker Gewl.	TACCACEAE	134
ศรีสยาม	<i>Arenga hookerana</i> (Becc.) Whitmore	ARECACEAE	136
สิญคนกด	<i>Dienia ophrydis</i> (J.Koning) Ormerod & Seidenf.	ORCHIDACEAE	138
หมากงาช้างยักษ์	<i>Pinanga malaina</i> (Mattelli) Scheff.	ARECACEAE	140
หมากดอกไม้ใหญ่	<i>Iguanura wallichiana</i> (Wallex Mart.) Hook.	ARECACEAE	142
หมากสง	<i>Areca catechu</i> L.	ARECACEAE	144
หมากหวิง	<i>Pinanga disticha</i> (Roxb.) Blume ex H.Wendl.	ARECACEAE	146
หมากอินโดนีเซีย	<i>Pinanga scortechinii</i> Becc.	ARECACEAE	148
เขื่องกุหลาบกระเป่าปิด	<i>Aerides odorata</i> Lour.	ORCHIDACEAE	150
เขื่องบายศรี	<i>Eria lasiopetala</i> (Willd.) Omerod	ORCHIDACEAE	152
เขื่องช่อวงช้าง	<i>Eria densa</i> Ridl.	ORCHIDACEAE	154
เขื่องดาวเรียง	<i>Eria javanica</i> (Sw.) Blume	ORCHIDACEAE	156
เขื่องตะขามไม้ใหญ่	<i>Dendrobium leonis</i> (Lind.) Rchb.f.	ORCHIDACEAE	158
เขื่องนมหนู	<i>Acriopsis liliifolia</i> (J.Koning) Ormerod	ORCHIDACEAE	160
เขื่องใบมะขาม	<i>Podochilus microphyllus</i> Lindl.	ORCHIDACEAE	162
เขื่องปีกไก่	<i>Agrostophyllum glumaceum</i> Hook.f.	ORCHIDACEAE	164

ดัชนี Index

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	หน้า
เอื้องมัน	<i>Coelogyne cumingii</i> Lindl.	ORCHIDACEAE	166
เอื้องแมงมุม	<i>Arachnis flosaeris</i> (L.) Rchb. F.	ORCHIDACEAE	168
เอื้องสายสุคนธ์	<i>Trichoglottis cirrhifera</i> Teijsm.& Binn.	ORCHIDACEAE	170
เอื้องทนายนา	<i>Costus speciosus</i> (Koen.) Sm.	COSTACEAE	172
เอื้องไฮยเรศ	<i>Rhynchostylis retusa</i> (L.) Blume	ORCHIDACEAE	174
กระเช้าสีดา	<i>Aristolochia tagala</i> Cham.	ARISTOLOCHACEAE	178
กะจิปาตีมะขี้	<i>Labisia</i> sp.	MYRSINACEAE	180
ก้างปลาแดง	<i>Phyllanthus reticulatus</i> Poir.	EUPHORBIACEAE	182
เข็มขาว	<i>Pavetta</i> sp.	RUBIACEAE	184
เข็มแดงป่า	<i>Ixora lobbii</i> King & Gamble	RUBIACEAE	186
โคลงเคลง	<i>Melastoma malabathricum</i> L.	MELASTOMACEAE	188
จำปาขอม	<i>Polyalthia cauliflora</i> Hook.f.& Thomson	ANNONACEAE	190
คูเหว่า	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	ACANTHACEAE	192
ไทรใบโพธิ์หัวกลับ	<i>Ficus deltoidea</i> Jack	MORACEAE	194
นมตำเลีย	<i>Hoya</i> sp.	ASCLEPIADACEAE	196
นมแมวช่อ	<i>Cyathostemma viridiflorum</i> Griff.	ANNONACEAE	198
บีโกเนีย	<i>Begonia</i> sp.	BEGONIACEAE	200
บุหงาลำเจียก	<i>Goniotalamus tapis</i> Miq.	ANNONACEAE	202
แววมยุรา	<i>Torenia violacea</i> (Azaola ex Balanco) Pennell	SCROPHULARIACEAE	204
สายหยุด	<i>Desmos chinensis</i> Lour.	ANNONACEAE	206
ลำเหล้าปัตตานี	<i>Desmos cochinchinensis</i> Lour.	ANNONACEAE	208
หัวร้อยรู	<i>Hydnophytum formicarum</i> Jack	RUBIACEAE	210
อัฟริกันไวโอเล็ต	<i>Viola</i> sp.	VIOLACEAE	212
อ้ายเบี้ยว	<i>Pentaphragma begoniifolium</i> (Roxb.ex Jack)	PENTAPHRAGMACEAE	214
	Wall.ex G.Don		

คณะกรรมการที่ปรึกษา ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพฯ

ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา

นายกสภาประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น

นายอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำพะยา

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่

ผู้อำนวยการสำนักบริหารและจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ 21

สำนักงานทรัพยากรแห่งชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดยะลา

ผู้บังคับการตำรวจภูธร จังหวัดยะลา

นายกสมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดยะลา

ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ

นายชาติรี วชิระเผด็จศึก

นางสาวอรุณา อินทศาสตร์

นายมุกดา เย้าะดีมา

คณะผู้จัดทำหนังสือ “ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
รองศาสตราจารย์เฉลิมยศ อุทัยรัตน์
รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น
นายประยูร คำรงค์ษ์
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้

คณะผู้จัดทำ

นายประยูร คำรงค์ษ์	นางฉันทนา รุ่งพิทักษ์ไชย
นายมุขำหมัดตาบูดีน บาฮะคีรี	นายกามัด กอและ
นางสาวฟาตีละฮ์ ศรีทธาสุภักกุล	นางสาวโรธนา แขนา

ผู้ร่วมสำรวจและเก็บตัวอย่างไม้ดอกไม้ประดับป่า

นายคอเถาะ สาและ	นายยูไซ้ สาและ
นายณรงค์ฤทธิ์ สิทธิพันธ์	นายมะไซ ลาเซะ

ผู้ถ่ายภาพ

นายมุขำหมัดตาบูดีน บาฮะคีรี	นายกามัด กอและ

พิมพ์ที่

บริษัท เอสพีรินท์ (2004) จำกัด

โทรศัพท์ 0-7325-5555

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนแบบ ไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
หากเป็นการนำไปใช้เผยแพร่เพื่อประโยชน์ทางการค้า

บันทึก

N o t e

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

บันทึก

N o t e

A large white rectangular area containing horizontal dotted lines for writing, set against a background of a green landscape with trees and hills under a bright sky.

บันทึก

N o t e

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

บันทึก

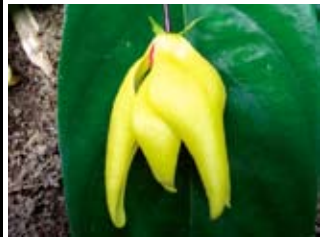
N o t e

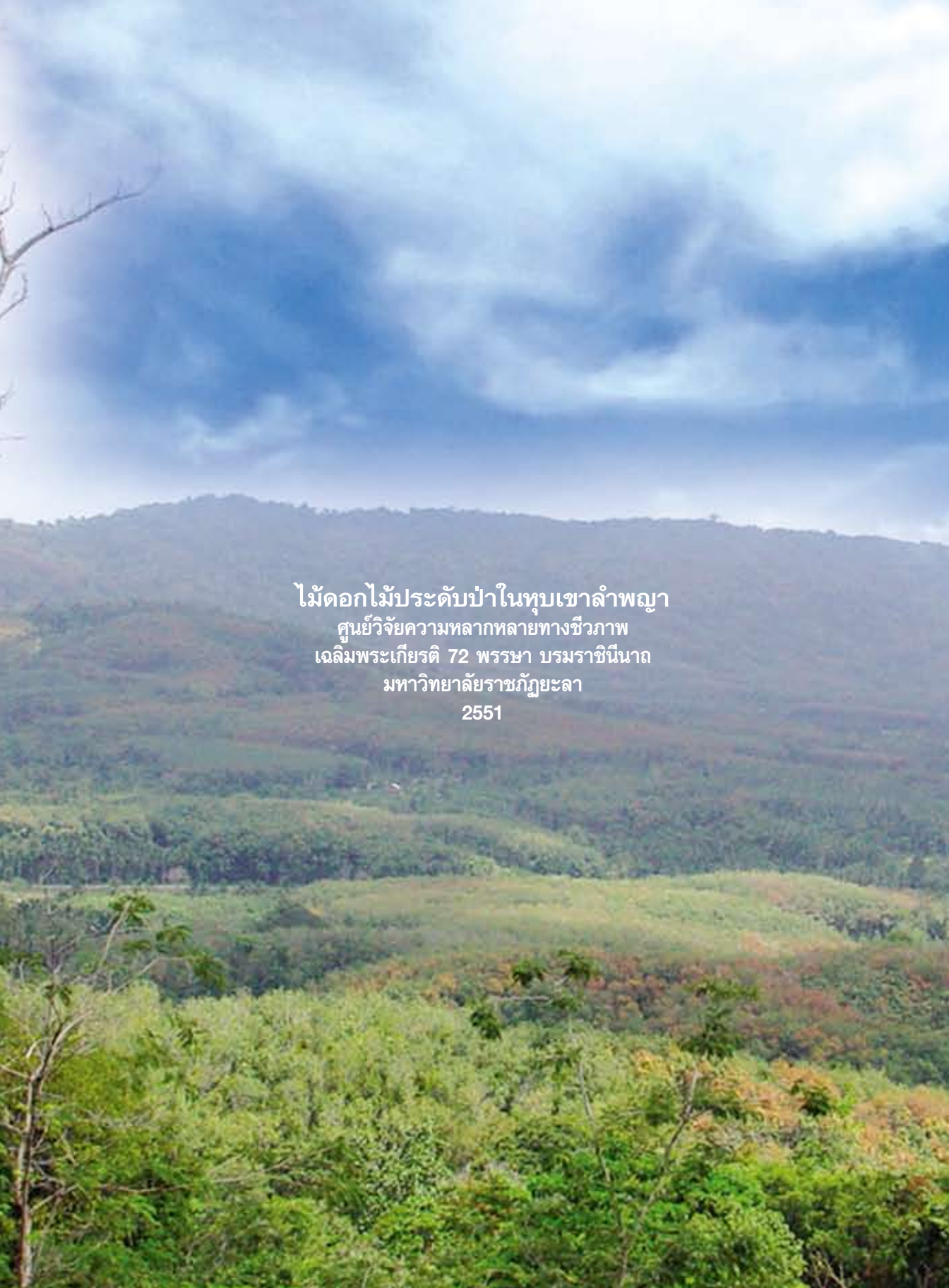
A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

ไม้ดอกไม้ประดับป่าในหุบเขาลำพญา
ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2551